

Budapest, gyár-utca
16. sz.
 Pozdech József mődei,
 Thury János és Kots Imre
 újmodoru harang-
 felszerelési és fu-
 vó gyárában

minden nagyságu harangok öntése és oly modoru felszerelése vállaltatik el, hogy a harangok használata a koronában tizenkétzeri megfordíthatóság következtében, csaknem örökösnek mondható, mert a kikopott helyek minden fordítás által a megrepedést lehetetlenítik. A haranghúzási erő hatodszázra apad le. — Készítetnek e gyárban vertvas állványok is, melyek a harangokat tűzvesztélyben megvédik. — Szolgálatot gyár mindennemű fuvókával, ulókkal és bármilyen néven nevezendő kovács szerszámmal; javít mindenféle, a nagyszerűségére való eszközöket; becsértel harangokat és ütőket is. A nagyérdemű közönség becses megrendelésért tisztelettel kéri. 5058

Professor C. Bedo's Onionar-Extract.

(Szakáll-tinctura.)

Kitűnő, biztosított szer gyors és erős szakállnövése előidézésére. — Hatása még ifjaknál is megjelöl, és mindig biztos eredménnyel alkalmaztatik. Egy üvege 1 frt 50 kr. — Letét Budapest: Török József gyógyszerész, a király-utczában. 4892/4

A bécsi és párisi elegáns hölgyvilág által évek hosszú sora óta használt jeles
Eucromin

hölgy-por

az arczör finomítására s természetes gyöngye pir előidézésére, különböző árnyalatokban kapható; dobozokint 1 frtért:

BÉCSBEN: Heiligen Geist Apotheke, L. Opern-gasse Nr. 16. (elöb. Bürgerspital, Kärntner-strasse).
BUDAPESTEN: Török József gyógyszerárában.
PÁRISBAN: Brunhes et Hunt, 4 rue Auber.
 Parfumerie Pillas, 19 rue Radziwill.
 Société commerciale, 39 et 41 Boulevard Hausmann. 5076

Füstölt tengeri halak.

kieli kúszhal, aranyárgára füstölve, körülbelül 200 dbos láddal, frt 1.50, 2 láda frt 2.30, 6 láda frt 6. Füstölt hunder, 5 kilos láddal, frt 2.20, 3 láda frt 6. Kieli füstölt hering, 5 kilos láddal, frt 2, egész frt 2.50. Lazax hering, 5 kilos láddal, frt 2.20, 3 láda frt 6. Angolna 5 kilos láddal frt 6. Minden jegyzés bérmentesen küldetik Ausztria-Magyarország bármely posta-állomására. 5084

Ottensen, Hamb. rg mellett **Mohr A. L.**

A FRANKLIN-TÁRSULAT magyar irod. intézet kiadásában (Budapest, egyetem-utca 4.) megjelent és kapható:

E M I L,

vagy

A NEVELÉSRÖL.

Irta

ROUSSEAU J. J.

Franciai fordította és magyarázó jegyzetekkel ellátta

FÜHRER IGNÁCZ.

Ára füzve 2 frt 40 kr. o. é.

A Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet kiadásában Budapest (egyetem-utca 4-ik szám) megjelent és minden könyvtárban kapható:

Dr. KAUTZ GYULA.

A nemzetgazdaság- és pénzügytan rendszere.

Harmadik újlag átdolgozott és javított kiadás. Külön kiadás:

I. kötet. A nemzetgazdaság általános tanai. Füzve 2 frt.
 II. kötet. A nemzetgazdaság különös tanai. Füzve 2 frt.
 III. kötet. A pénzügytan rendszere. Füzve 2 frt.

Kiadja és nyomtatja Franklin-Társulat Budapest, egyetem-utca 4-ik szám.

A legolcsóbb, legelterjedtebb, legkedveltebb néplap a magyar hazában.

mely iránt keletkezése óta a közönség részvéte folyton növekedik, s mely jelenleg kilencz ezer példányban küldetik szét.

„KÉPES NÉPLAP”

mely ismeretterjesztő részében korszerű, mulattató tanulságos olvasmányt nyújt, a nevezetes hazai és külföldi fejleményeket képes magyarázatokkal kíséri;

„Politikai Híradó” című rovatában a bel- és külföldi politikai eseményeket velős rövidséggel előadja, pártatlan elfogulatlan igazságszeretettel, tulzás nélkül, de mindenkor teljesen és föltétlen független meggyőződéssel értelmezi, —

mely terjedelmét, csinos kiállítását szellemi tartalmának minőségét tekintve, a legolcsóbb lapnak nevezhető nemcsak hazánkban, de — tekintve azt, hogy a külföldi hasonló olcsóságú lapokat százezernyi előfizető közönség tömeges részvéte támogatja, legolcsóbb az egész világon.

A „Képes Néplap” melléklapja

„HÁBORU-KRÓNIKA”

esetileg a háboru s az ennek utójátékát képező katonai műveletek befejeztével **VILÁG-KRÓNIKA** című képes néplap a jelenleg folyamatban levő és a berlini kongresszussal véget nem ért, sőt inkább megindított új államalakulások, valamint általán a világ egyéb részeiben keletkező mozgalmak színterének eseményeit, szereplő egyéneit és tömegeit ismerteti képekkel ékített részletes leírások- és magyarázatokban, s ekként mint a politikai közlemények kiegészítője, az immár állandósult folytonos változásokat gyorsan és népszerűen értelmező időszakai képes lexikon, — ugy a politikai, mint az encyclopaediai sajtó között maradt hézagot betölti, s általánosan érzett szükségletet pótol.

A „Képes Néplap” kiadóhivatala

(Budapest, egyetem-utca 4. sz.)

előfizetéseket folyton elfogad következő föltételek mellett:

A „Képes Néplap” félvre 1 frt.
 A „Képes Néplap” a „Háboru-Króniká”-val együtt félvre 2 frt.

A FRANKLIN-TÁRSULAT

magyar irodalmi intézet kiadásában Budapest (egyetem-utca 4-ik szám) megjelent és minden könyvtárban kapható.

BÖLCS NÁTHÁN.

DRÁMAI KÖLTEMÉNY ÖT FELVONÁSBAN.

Irta

LESSING GOTTHOLD EPHRAIM.

Németből fordította

ZICHY ANTAL.

(Lessing arczképével.)

Ára füzve 1 frt 50 kr.

RÓMAI RÉGISÉGTAN,

A RÓMAI IRODALOMTÖRTÉNET VÁZLATÁVAL,

BOJESSEN-HOFFA NYOMÁN

a gymnásiumok felsőbb osztályai számára és magánhasználatra,

Átdolgozta

ÓKÁNYI PÁL,

tanár.

108 ábrával.

Ára füzve frt 1.40

Előfizetési föltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: egész évre . . . 12 frt, félvre . . . 6 *
 Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: egész évre . . . 8 frt, félvre . . . 4 *
 Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egész évre . . . 6 frt, félvre . . . 3 *

3-dik szám. 1879.

BUDAPEST, JANUÁR 19.

XXVI. évfolyam.

KHEIREDDIN PASA.

SZEGÉNY Törökország valóságos kórtani objektum. Száz meg százféle orvos, feleser, borbély, kuruzsló és javasasszony próbálgatja rajta művészetét. Izasztják, aztán mindjárt reá jégbe borogatják; fölfedezik, hogy verszegénységben szenved s rendelnek neki „vasat”, aztán nyomban eret vágnak rajta; ugy találják, hogy nem mozog eleget, az a baja, aztán ágybafektetik s körülállazzák; a gyomrát találják rossznak, aztán fejtől gyógyítják; megamputálják, levágják tagjait, belehasítanak az eleve nébe, — kimerül gyógykezelésében az egész pathologia és chirurgia — a szegény beteg ember mégis él, még sem pusztul el, sőt reményleni meri életben maradását s elkövet mindent, hogy föllábadjon s egészséges emberszámot tegyen ismét.

Reményük az élethez most ismét erősebb lett, mióta Kheireddin pasa lett a nagyvezír. Erélyétől, mely hír szerint a Mithád pasáéval vetekedik, európai miveltetésétől, mely szerencsés párosul benné a legtisztább nemzeti szellemmel, tapintatától s becsületességétől várják a roskadozó birodalom megmentését. Végre egy orvos, a ki egyöntetű, következetes gyógymódot követ s kinek kilátása van, hogy a gyógykezelést nem veszik el tőle, mielőtt gyakorlati eredményét látnák.

Kheireddin a legregényesebb multú emberek egyike, a kihez hasonló már nem is igen akadhat másutt, mint távol keleten, az „Ezeregy éj” hazájában.

Származásáról, életéről a legkülönbözőbb s egymással sokban ellenkező jelentéseket közölték ugy a hazai, mint a külföldi lapok. Azt hisszük, a valósághoz az jár legközelebb, a ki a lehető legközvetlenebb forrásból merít, mi tehát Kheireddin származására Oszman bejnek, az ismert nevű török történetésznek, Kheireddin egykori fegyvertársának, a nagyvezír fivére személyes barátjának a szentpétervári „Nowoje Wremja” című lapban közölt adatait fogadjuk el a leghitelesebbeknek.

Ez adatok szerint Kheireddin abkház származású. Bamburieben született Szu-

chum-Kale közelében. 1835-ben két fivérével, Javorról és Mukhliszszal a tophanei rabszolgavásáron megvették a padisah ügynökei. De a szultán csak Javort és Mukhlisz tartotta meg, Kheireddint pedig oda ajándékozta a tuniszi bejnek.

A két fivér a szultán szeraljába vitést ott Abdul Medzsid és Abdul Aziz hercegeknek és későbbi szultánoknak lettek rabszolgái. Javor a szeraljban megtanulta a zenét s még néhány mulatságos mesterséget s ez által kedvencezve lön Abdul Medzsidnek. Kevésbé volt szerencsés

Mukhlisz. Ez is a zenére adta magát, de nem nagy sikerrel s csak kardaltnoksággal tudta felvenni.

Oszman bej 1855-ben ismerkedett meg először Mukhliszszal. Akkor mind a ketten Musztafa pasa musirnak s Batum parancsnokának voltak hadsegédei. Ma már Mukhlisz is pasa, a ki szintén részt vett a most lefolyt háboruban és pedig Armeniában, a hol a Kiszil-Tepe melletti csatában meg is sebesült.

A véletlen ugy akarta, hogy Mukhlisz és Kheireddin 1855-ben szülőhelyük kö-

KHEIREDDIN PASA.

zelében találkozzanak. Kheireddin ugyanis akkor egy tuniszi segédsapattal, mint annak tűzérkari főnöke, Batumba vonult. A két testvér, kiket mint kis gyermekeket választottak el egymástól, az első pillanatban fölsimerte egymást. „Emlékszem — írja Oszman bej szóról szóra, — midőn Mukhlisz bemutatta nekem fivérét, Kheireddint. Impozans alakja volt, szőke szakállal és bajusszal. Ki hitte volna akkor, hogy ez az ember egyszer még a török birodalom nagyvezire lesz!”

A mi életpályáját illeti — folytatja Oszman bej, — annyit tudok róla, hogy a tuniszi bej Franciaországba küldte katonai kiképzetését végett. Az ifjú rabszolgát nem töltötte itt az időt hiába, szorgalmasan tanult s mire urához visszatért, valamennyi társát felülmuta ismeretei által. Így lett Kheireddin Tunisz legjelentékenyebb férfiainak egyike. Belépése után a miniszteriumba természetesen többet kellett foglalkoznia a politikával, mint tulajdonképpen szakmájával. Állami és pénzügyekben gyakran küldték Párisba, hol a keleti politikáról irt munkája után már előnyösen ismerték.

Tuniszban 1873-ban lett a bej első minisztere, mely állásában Kasznadar Szidi Musztafát váltotta föl. Tunisz ekkor nagyon siralmas állapotban volt. Forradalmak, járványok, silány aratások, szerencsétlen pénzügyek, pazarlás a nyomor legvégső fokára juttatták. De a kétségbejuttató helyzet nem vette el Kheireddin reményét, hogy még segíthet a bajon. Erős kézzel ragadta meg a kormány gyeplőjét s erélyének, igazságszeretetének, becsületességének, értelmének s tapintatos kézzel választott segédekének sikerült, alig két év alatt, az egész helyzetnek jobb fordulatot adni. Mindenütt helyreállította a megzavart rendet, a vagyonbiztonságot, a hitelt s emelte a jóllétet. Ez nagy dolog volt, lehetetlennek látszó, kivált ha számításba vesszük a hatalmas irigyeket, kiket Kheireddin sikerei féltékenyekké tettek s kik mindent elkövettek, hogy a bej bizalmát iránta megingassák s őt olyanféle célzatoskodással, mint a milyenek Sztambulban Midhát pasa száműzetését vonták magok után.

Szidi-Mahomed-Szadok, a tuniszi bej, nem vonta meg ugyan teljesen kegyét jótevőjéről, de fölkeltett gyanúja nem engedte, hogy miniszterének szabadkezet adjon. Kheireddin látván, hogy ily körülmények között lehetetlen tehetségét oly mértékben érvényesítenie, mint akarná, 1877-ben lemondott állásáról az ország nagy kárára s az állam hitelezőinek nagy sajnálatára, kik a Tunisz regenerálására alkalmas embert csak ő benne látták.

Kheireddin 1878 augusztus havában Konstantinápolyba ment, hol a „Muzulman államokban szükséges reformok” című könyve már előre megcsinálta útját.

Abdul-Hamid szultán szorongatott helyzetében kötelességének hitte e tapasztalt és értelmes ember erejét megnyerni s megkínálta őt a nagyvezírséggel, majd, midőn ezt Kheireddin, hivatkozva a török ügyek körüli tájékozatlanságára, vizsantásította, az igazság- és közoktatásügyi tárczával. De Kheireddin ezt se fogadta el s beírta azzal, hogy mint tárcza nélküli miniszter foglaljon helyet a szultán tanácsában. E minőségben teljesen megnyerte a szultán kegyét és föltét-

len bizalmát, s midőn eltelt annyi idő, miszerint arra, hogy a török viszonyokat és irányadó személyeket nem ismeri, hivatkozni nem lehetett, — december 4-én nagyvezíri czimmelelfogadta az elnökséget abban a kabinetben, melynek a többi között Oszman pasa, a plevnai hős, s Karatheodory pasa, a berlini szereplésről ismert diplomata, és Szaid pasa, Szavfet megbuktatója is tagjai.

Az új nagyvezírnek első dolga volt a porta külképviselei által tudatni a nagyhatalmakkal, hogy az új kormány czélja tisztába hozni a függő kérdéseket s hiven teljesíteni mind ama kötelezettségeket, melyeket a berlini szerződés határozatai a porta vállára hárítanak s a mellett rendezni a belviszonyokat, a közigazgatást, a pénz- és hitelügyeket.

Ünnepélyes alkalmakkor tett nyilatkozatai bepillantást engednek az ember gondolkodásmódjába. Midőn az örmény deputáció, a patriarchával élén, eljött üdvözlésre, Kheireddin válaszában a többi közt ezeket mondá:

„Én előttem minden ember egyenjogú. Azon leszek, hogy az igazság mindenkinek egyformán szolgáltatassék, részrehajlás nélkül. A hivatalok minden felekezetre való tekintet nélkül fognak adományoztatni az azokra érdemeseknek s mecseteinkben imádkozni fogunk Istenhez, hogy terjeszse ki áldását reátok és egyházatokra.”

Ez igen szép mondás. De vajon lesz-e módjában Kheireddinnek e programját meg is valósítani? Sehol annyi hatalmas ellensége nincs a kiválóbb embernek, mint Sztambulban s erre nézve igen jellemző, a mit egy ó-török egy francia lap levelezőjének mondott: „Kheireddin kitűnő fajkutya, jó vér, megengedem; de mi közönseges utcai kuvaszok nyolczvanan vagyunk. Hitvány ebek, meglehet, de nyolczvanan. Itélje meg ön, győzhet-e ellenünk?”

Kheireddin nagyvezírré emeltetése — ezt ismét Oszman bej írja — fontos esemény, és pedig nem csak az ő katonai és politikai ritka tehetségei szempontjából. Kheireddinnek már neve is javára van, mert e név „Kheireddin” („A vallás boldogsága”) minden török ember szemében talizmán és jót ígérő előjel. Neve a „rőt-szakállú Kheireddin”-t juttatja eszökhöz, a híres tengeri rablót, ki egykor az egész Közép-tengert rettegésben tartá. E „szent” korzár sirja Besiktasban van, s a jámbor zarándokok sokat látogatják.

Az orosz diplomacziának — így végzi Oszman bej ismertetését — nincs oka nagy örömet érezni Kheireddin nagyvezírré emeltetése fölött, mert ő, valamint mostani miniszter társai mind, akárminek inkább mondhatók, mint Oroszország barátainak.

Kheireddinnek, mint az már eddig is mutatkozik, leginkább megköti kezét az, hogy idegennek, betolakodónak tekintik. Az öreg Mehemed Rusdi — mintegy a fentebbi kutya-hasonlat megerősítésül — azt mondta volna felőle: „Ez a kutya nem a mi negyedükből való”, czélolva vele a sztambuli ebek ama szokására, hogy a más városrészből való kutyát kimarják magok közül. Mások ismét „Hasszerdzsi” gunynéval illetik, a mi „pokróczgyárost” jelent, s mivel a török háztartásban oly nagy szerepet játszó pokróczok csaknem mind Tuniszból jönnek, — e gunynevet Sztambulban igen találónak és elmésnek

találják. Társai is tartanak tőle, hogy nyakukra nő s a ravasz Szaid az által vélt ártani a nagyvezír népszerűségének, hogy minden száműzési parancsot vele ellenjegyeztetett, s így a nagyszámu üldözöttek és barátai gyűlöletét ellene fordítják. Az is árt neki, hogy arabul, olaszul és francziánul ugyan tökéletesen, törökül azonban csak hiányosan beszél.

E hiányt azonban meglehetősen ellensúlyozza, hogy a keleti népek történetén és irodalmán kívül alaposan ismeri a nyugati államok viszonyait, kulturáját s teljesen bizalma van, hogy a nyugati civilizáció vívmányait a nemzeti szellemhez alkalmazván, oly reformokat vihet keresztül, melyek az ottoman birodalom fennmaradásának biztos alapjait fogják alkotni.

Koreshmában.

Tehetős, gazdag ifjú meláz
Amott a szűk asztal megett,
Szeme lesütve, arca halvány,
Látszik, hogy sokat szenvedett.

És hogy gyötrelmélt eltemesse,
Mely bús szívébe hasogat:
Húzatja egyre, szakadatlan
A harsogó, víg dalokat.

Oh én is hordok, néma gyászszal,
Szívemben elég keserűt;
De pénzem nincs, hogy megfizessem
A vigasztaló hegedűt.

Azért szerényen megvonulva
Távol egy üres szegleten:
A másnak húzott víg zenénél
Bánatom úgy temetgetem.

Ugy teszek, mint nagy városokban
Baján a szegény nép segít,
Ha van halottja, árde pénze
Harangozásra nem telik:

Elvárja, míg egy gazdagabbal
Indul a fényes gyászmenet,
Aztán az ingyen harangszónál
Ő is megindul és — temet.

Jakab Ödön.

A ki örökké bujdosott.

Igaz történet.
Közi: **Bötvös Károly.**
(Folytatás.)

Henri nem emlékezett biztosan arra, hol fogták el őt és társait. Csak arra emlékezett, hogy néhány napi kínos gyaloglás után Mohilewbe kísértettek s ott lettek elzárva a régi vár omladozó kaszamáiba.

Sebek, nélkülözés, durva bánásmód, embertelen fegyelmi büntetések miatt sokan elhaltak közülük. Mire nyár lett: alig volt életben a csapatnak fele. A kik életben maradtak: azokat julius elején elindították Szentpétervár felé. Október lett, mire a fővárosba értek rongyban és mezítelen lábbal. Még mindig az a ruhájuk volt, melylyel Franciaország látta el őket másfél év előtt.

A városba azonban nem ily rongyosan lettek bekisérve. Délutáni időtájban hideg, tiszta őszi napon értek a főváros közelébe. Láthatták a leledőző nap fényénél a büszke ezári fővárosnak esillogó tornyait, de éjszakára oda be nem mehettek. Künn kellett tölteniök az éjet a szabadban, kőzák őrizete alatt, fázva, hidegben. A következő napon ott a szabad ég alatt kaptak új ruhát és pedig új francia császári egyenruhát. Kocsikon hozták ki Szentpétervárról. Együttal meg is ven-

dégtettek meleg étellel, hideg sós hussal, barna kenyérral s elegendő vutkival. Így kísértettek be a fővárosba látványul a népnak, diésőségére a csárnak s elégtételül az orosz hadseregnek. Azért adták az új egyenruhát, hogy büszkén mondhasák el rájuk mutatva: ime a híres kalandornak Napoleonnak fogoly katonái!

— Meg nem mondhatom, mondá Henri, mennyire fáj nekünk e megaláztatás. Jobb szerettük volna, ha rongyait hagyták meg diérgő testünkön s ha mezteláb hureholtunk végig a főváros havas utcáin. De még jobban fáj, hogy császárukról úgy beszéltek, mint valamely csavargóról és szőkevényről. Mi még akkor sem az elbai száműzetésről, sem a waterloói csatáról nem tudtunk semmit. Mi csak azt tudtuk, hogy részt vettünk az auszterliczi és jénai csatában.

Volt a foglyok közt egy kapitány. Bátor, önértékes, fiatal ember. Midőn a foglyok laktnyába kísértettek, egy magas rangú orosz törzstiszt, tábornok vagy afféle, szemlét tartott a foglyok fölött s francia nyelven szolt hozzájuk. A fiatal fogly kapitányt ellenállhatlan düh szállta meg, midőn a tábornok a nagy császárt gyalázta.

— Mig barbarok beszéltek velem — szolt — eltértem mindent szó nélkül. Önnek, nyomorult, nem tűröm el a császár gyalázását.

E szavakkal letépte magáról a fényes egyenruhát s oda vágta a tábornok szeméi közé.

— Verjétek agyon! Kiáltá tajtékzó dühvel a tábornok.

Orosz katonák ugrottak oda. Megkapták és megkötözték a kapitányt, letették ingét s elkezdtek ütni kancsukával.

Nem nézhették — folytatá Henri — ez irtózatoss jelenetet. Oda rohantunk pusztá kézzel a fegyveresek közé. Agyon löttek és szurtak közölünk hetvenet, de a tábornokot megfojtottuk. A miért rosszul beszélt a nagy császárról.

E tény eldöntötte az életben maradtak sorsát. Mindegyik kapott száz korbácsütést, még a sebesültek is. Ezek aztán el is haltak valamennyien. A ki e vadállati bántalmakat kiállhatta: mind az egy tömegbe szúfolva hideg, nyirkos, egészségtelen kaszamá-börtönbe zárattott el. Így húzták ki a telet. Sokan elhaltak közülük betegség és nélkülözések miatt. Gyakran a hulla napokig hevert az élők között. Henri, az öreg menekülő még most is elborzadt, a mint e pokoli tanya eszébe jutott. Pedig most már öreg ember és akkor még fiatal ember volt.

Az 1816-ik év április havában kivették a foglyokat a föld alatti börtönből. Nyílt, világos, szellős helyre szállították őket s élvezhetőbb ételeket adtak nekik táplálékul. Adtak nekik új ruhát is. Birkabőrkucesmát, vastag bagaria eszmát, szürke daróczból készült újjas köpönyeget s egy durva pokróczot.

Május hóban egy napon az örök azt parancsolták, hogy a pokróczot tekerjék össze s egybekötve akaszták vállukra, mint a hogy a katona szokta nyáron át köpönyegjét vállára akasztani. Mikor ez megtörtént, nagy csapat katona fogta őket körül s ezek fedezete mellett a foglyok kezeire lánc veretett s a lánczsal kettőnként kezüknél fogva összekötöztették. A ki ellenállt, zajt ütött, tiltakozott vagy kiármokodott: azt véresre verték kancsukával, egy foglyoknak egyik szemét is kiütötték. Mindegyiknek mellére egy bádoglemez akasztották, melyre egy-egy szám volt rásajtolva. Este felé pedig kovácsok jöttek vassal és kalapáccsal és szegekkel s mindegyik fogly lábára a bagaria csizmaszáron kívül négy vagy öt fontos vaskarikát kovácsoltak. Sem a vaskarikát levenni, sem a csizmát levetni ezen túl nem voltak képesek.

Este tíz óra után páronként egymás után, a

mint össze voltak lánczolva, kiindították őket a kaszárnya udvaráról az utcára. Az utcáik, merre elhaladtak, teljesen néptelenek valának. A körülöttük, előttük és utánuk lépdelő lovas kozákokon kívül nem találkoztak senkivel.

Nagy későn kiérték a város végére. A városban beszélőnek nem volt szabad. Ki hangot ejtett, a korbács azonnal pattogott a nyaka körül. A városban kívül a sötétben valami kisebb őrházféle épület mellett megállapodtak. Itt kaptak enni és inni, miután sem délben, sem este az nap nem kaptak még semmit. Étekezés után megengedték nekik az alvás, de csak hajnalig. Hajnalban utnak indultak kelet felé. Hova kísérték őket, sem nem tudták, sem elgondolni nem voltak képesek, sem kérdezni nem volt szabad. Nem is igen tudtak beszélni az örökkel, de ha tudtak volna is, feleletet nem kaphattak. Minden kérdésre abból állt a felelet, hogy a kozák fenyegetőleg mutatta és ráta kancsukáját.

Igy mentek napokon és heteken át. Naponként nem nagy utat kellett tenniök. Éjszakánként mindig a falvakon és városokon kívül tanýztak. Ha falun mentek keresztül: szólni az emberekhez nem volt szabad. A ki szólni mert, kegyetlenül lakolt. Jó emberek gyakran adtak nekik kenyeret, sőt és vutkát. Ezt szabad volt elvenni.

Egykor valamely folyóvizén, melynek nevét nem tudta Henri, hajókra gyömösölték őket. A hajóról Perm nevű városban szálltak ki. Innen ismét gyalog kellett utazniok. A sok szenvedés miatt többen elhaltak, néhányan pedig kocsikon hureholtattak a csapat után.

Már heteken át hegyes vidéken, esőben, hóban és hidegben, erdők és szakadékok közt utaztak, midőn végre elérték egy várost, mely Petro-pawlowskoj-nak nevezetett. Azt hitték, itt véget ér szenvedésük.

Csalódtak.

Petropawlowskoj jó nagy területen fekvő város. A katonai főnök lakásán, néhány kaszárnyán s pár magán házon kívül — melyek köből épültek, az egész város orosz falusi házak mintájára faházakból állott, nagy telkekkel, nagy udvarokkal, hosszú széles utcákkal. Lakossága valamikor fegyverezékből szaporodott fel.

A foglyokat itt kozák vezetők valami katonai főnök vagy kormányzó-félenek adták át. S fogadtatásuk azzal kezdődött, hogy ismét kaszárnyába, börtönbe zárattak.

Itt azonban nem maradtak sokáig. Pár hét alatt szétszattak a bányatelepek közt. Ekkor tudták meg, hogy ők voltaképen örök rabságra kárhoztatott bányafoglyok épen úgy, mint azok, kik Szibériába küldetnek. Innen tehát nincs menekülés. Ők többé Franciaországot soha sem fogják látni. Ők a mivel világnak még csak hirt sem adhatnak arról, hogy hova temette el őket a zsarnok erőszak. Itt kell nekik élni és itt kell nekik meghalni a jekaterinburgi Urál hegyek platina- és ólom- és aranybányáiban. Szülők, testvérek és szeretők még csak sejtieni sem tudják, hol fekszik a világ, merre van az ország, melynek földjében csonthajk pihenni fognak. Hiszen Franciaországban még madár sincs, mely erre járna.

Néhánynak lelken erőt vett az őrvongás e gondolatokra. De társaik megnyugtatták törekedtek ezeket is. A legtöbb foglyban nem lázon-gott már a lélek annyira, mint Mohilew bástya-üregeiben és Szentpétervár kaszárnyabörtöneiben. A szenvedés megtanította őket lemondani az önértékről s istenre bízni sorsukat.

A bányák körül a külső, a föld feletti munka bizottat rájuk. S ők a munkát eleintén kötelességszerűleg, később némi kedvvel és figyelemmel végezték. Ha alázatosak voltak: nem bántotta őket a muszka. Ha egy korty vutkival megki-

nálhatták az örököt, az örök még jókedvű embereké is váltak. A lakó népség csakhamar megszerette őket.

Három évig tartott a bányamunka. 1819-ben megengedték nekik, hogy Petropawlowskojba s környékére vonulhassanak s némi szabadságot élvezhessenek. Foglyok voltak, felügyelet alatt álltak ezentúl is, de szabad volt nekik a városban és környékén örök nélkül járni, lakást bérelni, faházat építeni, cselédnek vagy munkásnak elszegődni s önsorsukról gondoskodni.

A csapatnak több mint fele iparos volt ott-hon. Ezek rögtön kaptak alkalmazást tisztességes orosz iparosoknál, a kik közül a legügyesebb se értett a mesterséghez annyira, mint közülük a leggyámoltalanabb. A többi is megtanult valami mesterséget. A kik elszegődtek, azok teljes ellátást s 7—8 kopeket kaptak hetenként. Volt olyan, a ki felvitte 12 kopekig. Valami tízenötten oda jutottak, hogy házat is emelhettek maguknak, durva faragványu fából tákolva össze valahogy. Ezek a maguk kezére dolgozhattak s nem rosszul ment dolguk. Kettő közülük meg is nősült. A többi azonban reménykedett, hogy egykor még haza mehet Franciaországba. Egymást bátorították, egymást el nem hagyták, a vutkiírást a legszerényebb mértékben gyakorolták s kezdték a fejüket tervekben törni, melyek segélyével megszabadulhatnának.

Harmadfél év alatt a foglyok összes vagyona mintegy 2000 rubel készpénzre ment. Miután ezt összeszámították: azt gondolták, hogy ezzel lehet kezdeni valamit. Életben és egészségesek voltak ötvennyolczan. Háromról nem tudták, hogy a bányák körül hol és mikor veszett el. A többi elhalt. A kettő, a ki megnősült, nem akart tudni a menekülésről. Ezen kívül tizenegy végleg elhátározta, hogy a menekülés bizonyos veszélyeivel nem néz szembe, bizonytalan sikerére nem számított. De azért valamennyi áldozatkészséggel ajánlotta föl mindenét a menekülés megkönnyítésére.

Lovuk volt mindössze tízenyolcz. Nagy része gyöngye ugyan, de néhány heti utazást télen is megbír, ha egynek hátára csak egy ember ül. De a kik elszánták magukat a menekülésre, azok voltak negyvenöt. Tehát vagy venni vagy bérelni kellett huszonhét lovat. A bérlet a ló tulajdonos kárával járt volna, mert hiszen a lovat soha vissza nem adhatták s visszaadni nem is akarták, de miután a lóvetel vagy 800 rubeljük elnyelte volna, a bérletben kellett megnyugodniok.

(Folyt. követc.)

A 32-ik (Este-) ezred bevonulása Bécsbe.

Bécsnek ugyan kijutott ez idén a diadalmenetekből. Nem oly nagyszabásúak ugyan, mint a minöket a római imperatorok egy-egy világ-rész meghódítása után rendeztek: de a boszniai és hercegovinai eredményekhez képest mégis eléggé kifejezőknek és jelentékenyeknek mondhatók.

A lakosság, mely a hadjáratból visszaérkező bajnokok tiszteletére kivonul, azokat lelkesedéssel, örömrivalgással és virágzapporral fogadja, nem is az ügyet tekint, melyért harcoltak, a mely bizony Bécsben sem igen népszerű, — de nézi egyedül a katonák magatartását: hogyan teljesítették kötelességüket, hogyan türetek éhet-szomjot, rossz időt és fáradságot, hogyan álltak a tűzben a fegyveres ellenség előtt s hogy bántak vele, a mikor legyőzték. A politika, melynek szolgálatában küzdöttek, hátterbe vonul s az ünneplő lakosság előtt csak maga a fegyvertény áll, a hazatérőben a hőst látja, nem a diplomacia eszközeit.

S ezért oly őszinte a bécsi nép rajongása a diadallal visszatérő csapatok iránt. Látja, hogy bizhatik a katonában a polgár, hogy az erős védelme tesz, ha megtámadtatnak, s bátor és erős az ellenséget becsültre tanítani.

A 32-ik (ESTI-) EZRED ÜNNEPELYES FOGADTATÁSA BÉCSBEN.

A „Vasárnapi Ujság”-nak már volt alkalma képen is bemutatni egy jelenetet abból az alkalomból, midőn a Mollinár magyar ezred, az első visszaterő csapat, Bécsbe vonult. Azt hihettük volna, hogy az osztrák főváros lelkesedése megkapta akkor a maga szellemi selpárolgott azon keresztül. De nem így történt. Nem kisebb örömmel fogadták az Este (32-ik) magyar ezredet. Mindazon jelenetek, melyek az első csapat bevonulásakor előfordultak, ismétlődést nyertek ez alkalommal is. S mi nem is akarjuk újra leírását adni Bécs akkori képének, csupán közöljük a mai számunkban látható rajzot, mint a mely élénk, mozgalmas képen mutatja derék katonáinknak — többnyire pesti fiuk, — ünnepélyes fogadtatását az osztrák birodalmi és székvárosban.

Chang-yu-sing, a chinai óriás.

Időről időre kiváló magas s erőteljes természetű egyének tisztán ezen sajátáguknál fogva nagy mértékben felkeltik kortársaik figyelmét. Az emberi természethez tartozik, hogy az ily rendkívüliségek gyakran sokkal jobban le tudják kötni az érdek-

CHANG-YU-SING, A CHINAI ÓRIÁS.

lődést, mint a szellemi nagyságok, kiket a nagy tömeg rendesen nem is képes megérteni, ha csak nem százszázalékos vérenek kiontása teszi nevüket emlékeztetessé.

A köznép ezen ösztönös vágyát üzérkedők napjainkban már elég jól tudják felhasználni. Alig van hazánkban is oly kis város, hol egy-egy óriást avagy négy mázas kisasszonyt ne mutogattak volna. Mindezek megjelenése pillanatnyi hatást elő képes ugyan idézni, de emléküket csakhamar elvesz, míg egyesek, minő volt nemrég a híres *Murphy*, s utabban a berlini cirkusban mutogatott chinai óriás, *Chang-yu-sing*, kinek arcképét jelen számunkban adjuk, kiváló nagyságuk által maradandóbb emléket is hagynak magok után.

Ezek már valódi óriások, azon ritka természeti tűnemények közé tartozó lenyek, kiket megnagyitva s regényes színbe öltöztetve hőseivé tesz a történet, mese, sőt a mythologia is. A filiszteus Góliáth, a cseh Holubar, a görög rege sziklakat dobáló gigasai és cyclopsai, azok a gonoszindulatú szörnyetegek, kik a mesében az elrablott királykisasszonyokat bűvös várakban tartják s gyermekeket esznek, s azon mesés alakok, melyekről a régi várak-

SZIKLÁS VIDÉK A SPITZBERG-SZIGETEKEN.

hoz kötött monda szól, stb. stb., mind az ily s hasonló alakokból származtak.

A „nagy“ chinai, *Chang-yu-sing* 1840-ben született Pekingben. Magassága nem kevesebb, mint 2,36 méter, tehát majd másfél anyvi, mint a felnőtt emberek közep magassága. Szülei vagyonszereskedők voltak, szintén elég tekintélyes termékek, de még sem feltűnő nagyk. A chinai óriás művelt ember is. Anyanyelvét — mely nyelv tudvalóval a legnehezebbek közé tartozik — nemcsak irodalmilag beszéli, de teljesen helyesen olvas és ír is azon, s jártas az angol s francia nyelvben is. Már régóta lakik Párisban, ott meg is nősült s két gyermek atya lett. Folyvást nemzeti öltözetében jár s oly öltözetben, mely chinai fogalmak szerint csak a felsőbb rangokat illeti meg. Fehér selyem felső ruháján művészi himzések vannak, melyek leginkább a menny birodalma czimérét, a sárkányt, mutatják különböző állásban. Drága legyezők, valódi korall láncok, sajtóságok papucsai, a piros gomb „kalap“-ján s díszes szép feje egészen méltók a chinai ur fogalmához. Mondják különben, hogy Párisból nagy összeg pénz küldött Pekingbe s ezért a császártól magas rangot nyert.

Mint valódi chinai, *Chang-yu-sing* kiválóan praktikus ember, kitűnik ez azon körülményből is, hogy már az első nap ugy mutatta be magát, mint ügyes kereskedő. Szobája, melyben magát mutogatja, egy kis bazár. Különösen e czélra készített asztalokon egész sereg chinai eszköz áll: legyezők, csészek, kések, szekrények, láncok, festékek, elefántcsont faragványok, thea, stb. s mindenek előtt különböző „bűbajos szerek“, melyekkel minden bajt meg lehet gyógyítani. A „nagy férfi“ leereszkedik, hogy látogatóival saját magas személyében alkudozásokat folytasson s mivel igen ügyes modora van, bárája csaknem naponként kiürül.

Természetes azonban, hogy nem a tárgyak, hanem ő maga vonzza leginkább a közönséget. *Chang-yu-sing* megjelenése valószínű csodahatást gyakorol a közönségre. Oly férfiak, kiket a közönséges életben már igen nagyoknak s erősöknek tartunk, a chinai mellett gyermekeknek tűnnek fel, úgy hogy önkénytelenül azt nézzük, hova tettek az iskolai tászkát. A potsdami tetszőzred egyik nagyságáról híres tisztje csak válláig ért s a mellette fellátott katonák csaknem komikusan néztek ki. *Chang* rendkívüli nagysága dacára szép férfinak mondható s a berlini hölgyek rajongnak is utána. De még feltűnőbb óriási hatása az állatokra. Salamonisky czirkuszában, hol magát mutogatja, valahányszor belép, vagyis jobban mondva becsuszik meghajolva az istállóba, a lovak között valószínű forradalom tör ki, horkolnak, rugdaloznak s szeretnének elfutni. A bivaly, szarvas és őz szintén rettegnek az „emberhegy“-től s még az okos elefánt is féltékeny néz emberi vésénytársára. Ezért, hogy a fiakkor lovak közt nagy zavar ne támadjon, csak éjjel megy ki az utazára. A fogadóban, hol szállva volt, külön ágyat készítettek számára s eltávozása után a „nagy ur“ emlékére azt erekléként őrzik.

Tájkép a Spitzberg-szigetéről.

A föld sarkai közelében szomorú és elhagyott vidékek várják az utazókat és az oda vetődött vagy állandóan ott lakó emberek élete valóban százalomra méltó. Nem is azért kereste föl számtalan merész utazó e rideg tájakat, mintha ott letelepedni, gyarmatot alapítani s a hó és jég birodalmát a polgárosultság tanfájává tenni szándékozott volna. Ilyesmit a természet, maga sem engedne meg. Azt a tömörked magán utazót s egyesek vagy egész államok költségen kiállított nagyobb expedíciókat leginkább a tudomány szeretete s a titokzatos ingere vonzotta ugy északra mint délre a sarkok felé, mert a sarkok körül élő tájak természeti viszonyainak s különösen azoknak a sarkok pontos ismerete földgömbünkön szerzett általános ismereteinket nagy mértékben gyarapítja.

A sarkokat elérni eddigé nem sikerült senkinek és egy expedíciónak sem. Pedig az újabb időkben valamennyi sarkvidéki expedíció mind azzal a szándékkal indul veszélyes útjára, hogy a sarkot (s főleg az északi sarkot, mint-hogy ez expedíciók többnyire az északi sark körül elterülő tájakra szoktak kirándulni) minden áron elérjék. Csak mikor ama sötét, barátságatlan és kihalt tájakra érkeznek, akkor veszik észre, hogy a sarkig még „minden áron“ sem

könnyen juthat el halandó ember. A roppant költséggel és majdnem semmi kívánni valót nem hagyó tökéletes módon felszerelt osztrák-magyar és a legtöbb angol észászkari expedíció eléggé bebizonyította fentebbi állításunkat. Hiszen már a sarkoktól több száz mérföldnyire eső sivar földterületeken is olyan tájak fogadják az utazót, mint a milyen rajzunkon látható, — hát még a sarkok közvetlen közelében milyen lehet a természet!

Képünk a Spitzberg-szigeteket alkotó sziklavidekek egyikét tünteti föl. Hogy e lakatlan szigetsorpot kevés jóval keesegetti a partjaira vetődött utazókat, erről az ott járt expedíciók és magános cethalászok leírásaiból eléggé meggyőződhetünk. Kopár hegyek által körvesztet kikötői csak a halászoó idény alatt népesülnek meg, minthogy ilyenkor öt-hatszáz kisebb-nagyobb hajó és bárka horgonyoz azokban, leginkább Hollandiából és Németországból, s gyakran megfordult a cethalászok fejében az a gondolat, hogy valamelyik alkalmasabb kikötőben állandó gyarmatot kellene alapítani, mely a télire oda szorult halászköznök biztos menedéül szolgálhatna. Ámde gazda nélkül csinálták a számítást; a gazda ott a természet, a visszatartó, rideg és barátságatlan sarkvidéki természet, a mely polgárosult embert és társadalmat nem tűr a maga közelében. Azok a hideg, komor sziklacsucok és a rajtok elterülő glacierek tova riasztják közeliükben a művelt, sőt még a műveletlen emberi esztét is. A zordon éghajlathoz szokott eszkimó és szamojéd elpusztulna e jégtől borított szigetsorpon. Dufferin lord, ki csupán az angol főurak világszerte ismert hőbortos kedvtelenségéből kereste föl az északi jeges-tenger sivar szigeteit, s utazásáról igen érdekes könyvet adott ki, következőleg írja le a Spitzberg-szigetek olyan vidékeit, a melyet rajzunk is feltüntet: „Hogyan képzelhetné valaki magának olyan tájat, mely minket itt körülvesz? Nekem ugy tetszik, hogy ez új világ legfőbb jelleme a hallgatóság, mozdulatlan és halál. Minden felé víz vagy szikla; nincs egyetlen hang, nincs madár, nincs egyetlen élő lény, sőt még a habok sem susognak, mikor a partokhoz verődnek. Az átlátszó kódok által felig elfátyolozott éjjeli nap titkoszerű fényt áraszt szét a hegyek és glacierek fölött. A növényzetnek egyetlen paránya sem hirdeti a talaj életképességét. Az öböl minden oldalán 1500 lábnyi magas sziklacsucok emelkednek; zord, meredek és kopár hegygerincek, a melyek éleseknek látszanak, mint egy kés éle és rovátkosoknak, mint valami fűrés; az öböl hátterében pedig, a hegység meredek oldalán óriási glaciér nyulik le majdnem a tenger partjái, hasonlóan egy könyesepphez, a mely ráncos a sarkok között állott meg. Ezek a glacierek a Spitzberg-szigetsorpot legjellemzőbb sajátosságai. Ott láthatók mindenütt s minden sziklavölgy hátterét azok töltik be. Scoresby említ olyanokat is, melyeknek hossza 40—50, szélessége 10 angol mérföld volt, s melyek, midőn a tengerhez értek, 4—500 lábnyi magas jégmeredeket képeztek. Ama jégzátónyok megközelítése iszonyu veszélyekkel van összekötve. Gyakran óriási tömegekben válnak el a füsttől s rohannak le a tengerbe és jaj annak a szegény hajónak, mely ilyen jég-laviná utjába esik. Scoresby látott egyet, a mely akkor volt mint egy roppant nagy templom és valami 400 lábnyi magasból hirtelen zuhant le a tengerbe. Mindenki elképzelheti, hogy ama kihalt tájak siri csöndjét mily rettenetes módon zavarta meg az a zuhanás.“

E rövid kivonat Dufferin lord könyvéből eléggé elképzelheteti olvasóinkkal, hogy minő életet él a természet olyan helyeken, a hol egyedül ő az ur.

A BÉGUM ÖTSZÁZ MILLIÓJA.

VERNE GYULA REGÉNYE.

MÁSODIK FEJEZET.

Az iratok.

A tudor kezében hagyott papirok részint kézirat, részint n omtatványok voltak. Alig futotta át azokat, összesen öt-hat darab volt, meg kelle győződnie, hogy a Sharp ur által előadott történet egy szög igaz s a kétely legkisebb árnya sem jogosult.

Mikép lehetne kételkedni például a következő, nyomtatott, okmányokkal szemben?

„Jelentés a királyné Ő felsége titkos tanácsának nagyméltósága lordjainak, a ragginahrai (Bengál tartomány) gokuli bégum megüresedett öröksége tárgyában; benyújtva 1870. január 5-én.“

Tény-vázlat. Ez ügyben bizonyos fekvőségek, negyvenhárom ezer hold szántóföld, különböző épületek, paloták, gazdasági épületek, faluk, ingóságok, drágaságok, fegyverek stb. forognak kérdésben, melyek a ragginahrai gokuli bégum hagyatékához tartoznak. A mellékelt kivonatok szerint az agra polgári törvényszék és a delhii fő törvényszék megállapította, hogy 1819-ben a gokuli bégum, a luckmisszuri radsa özvegye s tekintélyes vagyonának örököse, egy francia eredetű és Langévol János-Jakab nevezetű idegenhez ment nőül. Ez egyén, miután 1815-ig a francia hadseregben szolgált, a hol altiszti (ör-mesteri) rangot foglalt el a 36. könnyű lovas ezredben, a loirei hadsereg elbocsátásakor Nantessban, mint áru-felügyelő lépett szolgálatba egy kereskedő hajón. Kalkuttába érkezve, szárazra szállott s mint utonez-begyakorló kapitány lépett azon kis seregbe, melyet a luckmisszuri radsa jogosítva volt tartani. Ez állásból nem sokára a főparancsnoki állásra emelkedett, s a radsának rövid időn bekövetkezett halálával megnyerte özvegyének kezét. Angol alattvalóvá honosítottván, a gyarmati politika érdekében és az Agrában tartozkodó európaiaknak egy veszélyes körülményben tett jó szolgálatai fejében, Langévol János-Jakab, a bégum férje, — a bengáli tartomány fő kormányzójának ajánlására az angol kormánytól bárói czimert nyert, melyhez a Bryah-Jowahir-Mothooranath-i uralom adott hűbérül. A bégum 1839-ben halt meg, javai hasznélvezetét férjére Langévol János-Jakabra hagyva, ki öt két év múlva követte a halálban. Házasságuk egyetlen gyümölcse egy, kis korától fogva bárgyu fiu volt, kit gyámság alá kellett helyezni. Javai hűségesen kezeltettek, 1869-ben bekövetkezett haláláig. Az agra törvényszék s delhii fő törvényszék elrendelvénye azok elárvereztetését, az állam nevében működő tartományi kormányzók meghagyásából van szerencsénk kért a titkos tanács lordjait, méltóztatassanak e végzéseket helyben hagyni, stb. stb. Következnek az aláírások.“

Az agra és delhii törvényszék hitelesített ítéleteiből, az eladásról szóló okmányokból, a töképenznek az angol bankba elhelyezését rendelő parancsból, a Langévol örökösök nek Franciaországban feltalálása iránti kutatók történeti előadásából, s más hasonló okmányokból, melyeknek jegyzéke az iratokhoz volt mellékelve, minden kétségfelelt meg kellett győződni Sarassin tudornak a Sharp ur által előadottak igazsága felől. Kétségkívül ő volt az egyedüli s verszerinti rokon, a „next of kin“ és így a bégum vagyonának örököse. Közte s az angol bankpinczéibe letett 527 millió franknyi vagyon közt, csak egy alakoszerű ítélet vékony választó fala állt, melyet az örökhagyó halála és saját születése okmányának egyszerű felmutatása le fog dönteni.

Ily váratlan szerencse méltán elkápráztathatta a leghiggadtabb elmét is; s a derék tudor maga sem maradhatott teljesen ment attól a felindulástól, melyet ily váratlan és óriási szerencse bizonyossága mulhatatlan kelle hogy okozzon. Felindulása azonban csak rövid ideig tartott, s mindössze abban nyilvánult, hogy kétszer-háromszor, a szokottnál gyorsabb léptekkel mérte végig a szobáját. Azzal visszanyerté önuralmát; e muló lázat, mint valami gyöngöseséget vetette szemére magának, s visszaülve karszékebe, hátra-dúlt s néhány percig mély gondolatokba merült.

Egyszerre ismét felugrott s nagy lépésekkel kezdett járni fel s alá. De szemei most tiszta fénytől ragyogtak s mutatták, hogy nemes és nagylelkű eszme fogamzik meg agyában. Ő felkapta, megforgatta, meghányta-vetette, — s végre elfogadta ez eszmét.

E perczen kopogtak az ajtón. Sharp ur jött vissza.

— Bocsásson meg, hogy kétkedtem; szólt nyájasan a doktor. Most már teljesen meg vagyok győződve, s ezerszeresen lekötöztetjé önnek, minden eddigi fázadozásáért.

— Lekötöztettségéről szó sincs... merő üzenet... mesterségem... válaszolt Mr. Sharp — Szabad-e remélnem, hogy Sir Bryah igénybe veendi ügynöki szolgálataimat?

— Önként értetik. Az egész ügy lebonyolítását önre bízom. Csak arra az egyre kérem önt, hagyjon fel azzal, hogy engem e képtelen cizmen szőlison.

Képtelen! Oly ezim, mely huszonegy millió font sterlinget ér! — látszék mondani a Sharp ur arca; de sokkal udvariasb ember volt, hogy sem ellentmondjon.

— A mint parancsolni méltóztatik, felelt meghajta magát. A vonattal visszatérek Londonba s ott várom be parancsait.

— Megtarthatom ez okmányokat? — Kétségkívül; másolataink vannak rólok. És Sharp ur, elmaradhatatlan uti táskájával, eltávozott.

Sarassin tudor, egyedül maradvá, íróasztalához ült, levélpapírt vett elő, s egy percnyi gondolkodás után írta, a mint következik:

„Brigthon, 1871. október 28.

Kedves fiam. Váratlan, óriási szerencse ért. Ne hidd, hogy örültségi rohamban szenvedek s olvasd át azt a két-három nyomtatott okmányt, melyeket levelemhez csatolok. Világosan látnod belőlök, hogy egy angol, vagy jobban mondva indiai báróság s egy, félmillió frankot tulhaladó és az angol bankban elhelyezett vagyon örököse vagyok. Nem kételkedem, kedves Október, hogy te is hasonló érzelmekkel fogadod e hirt mint magam. Mint én, te is át fogod látni, mily új kötelességeket ró reánk ily nagy vagyon, s mily veszélyekkel fenyegetheti józan eszünket és meggondolásunkat. Még nincs egy órája, hogy tudomásom van e dologról, s e felelősség gondja máris felig elfojtja bennem az örömet, melyet, mikor megtudtam, reád gondolva éreztem. Ki tudja nem lesz-e végzetes ránk néve sorsunk e változása? — Szerény kutatók a tudományok világában, oly boldogok valánk igénytelen helyzetünkben! Azok maradunk-e tovább is? Talán nem, ha csak... De nem merem még földelni előttem azt a gondolatot, mely elmémet foglalkoztatja.... ha csak e vagyon nem válnak kezünkben egy új és hatalmas tudományos műszerre, a művelődés bámulatos eszközévé! Majd beszélünk róla.

Iry mielőbb s tudásd velem, mi benyomást tett rád e nagy ujság; s add azt, óvatossan, tudtára anyádnak is; meg vagyok győződve, hogy oly eszes asszony léte, nyugodtan és higgadtan fogja fogadni. A mi hűgodat illeti, ő még fiatalabb, mintsem ilyesmi elcsavarhatná a fejét. Különben az ő kis fejecskeje elég szilárdul áll már is, s ha ez ujság minden lehető következményeit fel tudná fogni, bizonyos vagyok benne, hogy mindnyájunk közt épen rajta változtatna új helyzetünk legkevesebbet.

Kézszorításomat Marezellek. Jövöm összes terveit egy sincs, melyben neki helye ne volna. Szerető atyád

Dr. Sarassin Fr.“

E levelet a Sharp által ott hagyott irományok legfontosabbjaival borítékba zárva:

Sarassin Októbernek, az ipar- és művészetek központi iskolája növendékének Páris, Roi-de-Sicile-utca, 32 sz. czimezte, s azzal kalapját és felöltőjét véve, a kongresszusba indult dr. Sarassin. Egy negyed-óra múlva, a tudományos tárgyalásokba merülve, a derék ember nem is gondolt örökségére, millióira.

(Folyt. követt.)

A Jász-kürt.

Hazánk egyik legnevezetesebb történeti és műemléktárgyát ismertettük meg röviden e sorokban t. olvasóinkkal. A jászok birtokában, emlékezetet tulhaladó idők óta őriztetik Jászberényben egy elefántcsontból faragott kürt, melyet a néphagyomány *Lehel kürtjének* tart és nevez, mi pedig jelenlegi birtokosairól egyszerűen *Jász-kürtnek* mondhatjuk. Rajzát kisebbített alakban ime itt adjuk (1. ábra). Egész irodalom keletkezett már e becses műemlék felől, folyóiratokban és önálló művekben épúgy, mint egyes szakmunkákban.

Legelőször *Molnár Ferencz* kiskunsági kapitány írt róla latin nyelven egy külön művecskében, mely 1789-ben Bécsben látott napvilágot.¹⁾

Ez értekezés szerzője kardoskodott első ízben a néphagyomány mellett, mely e kürtöt Lehel vezérnek tulajdonítja, mely pedig azon kürtjét véli felismerni benne, melylyel Lehel Konrádot agyon sújtotta. Molnár Ferencz gyenge okoskodásainál többet ér a művéhez mellékelt két rézmetszet, melyeket Molnár Antal készített 1775-ben. E két rajz a kürt alakját és a rajta levő érdekes metzeteket adja természeti nagyságban. El kell ismernünk, hogy e metszetek, bár a mai kiváló pontosságot követelő kritikát ki nem állhatják, mégis a XVIII. századbeli jobb rajzok közé tartoznak és még ma is hasznavehetők. Talán nem leend érdektelen *Déczy Antal*-nak, ki ezelőtt több mint félszázaddal írt e kürt-ről, kimondott véleményét e munka felől, már a sajátoság polemikuss hang miatt is itt idéznünk. „A Jász-Kürtől (ha annak lehet mondani,) első Író volt Molnár Ferencz ur, ki leírta, és rajzolásban előadta mind azon Tzimeket, Figurákat vagy is Képeket, melyek azon az ugy nevezetett Jász-Kürtön láttanak lenni. Hanem ebben az ő előadásában abban ütött bakot, hogy azon titkos metzetéseket meg nem magyarázta, és ki nem nyalta, mint a medve a kölykét, meglegedvén azzal, és megfenekelett abban, mintha ez a tiszálmány, az Árpád emberei által metzetetett Hudi-Kürt lett volna.“²⁾ A munka második részében pedig így szól: „Molnár Ferencz ur tsak épen abban érdemelt dicséretet, hogy ő volt az első, a ki elő adta azon Kürtön lévő metzeteket, de különben igen kevés dicséretet kapott a Tudó-soknál, mert tsupa pusztá üres előadásokból áll az egész elő adása, és a Kakasok el osztogatásában, nem tudván azt meg gondolni hogy azok mind Ördögök voltak, melyek színeken az ördög magát tiszteltetni és imádatni akarta a követőitől, a mint ezt megbizonyítjuk a II. Szakaszban ebben a Részben.“³⁾

Déczy e művében erősen harezol azon téves föltevés ellen, mintha e kürt a jászokhoz Lehel-től származott és épen Konrád leütése alkalmával szerepelt volna. Szerinte e kürt sem hadi, sem vadászati czelokra nem használtatott, hanem vallási czélja lehet; azon időkből való, midőn a mai harang helyett tárogatók és kürtök hangjával hívták egybe a keresztény hívőket. Azokban Déczy is a mesék és mondák országában keresett alapot kombinációinak, melyek szerint e kürtöt valaha sz. Theodora császárnő a morváknak küldte ajándékba, Cyrill és Method által, honnét *Szvatopluk*, Szvatopluk fejedelem fia zsákmányul elragadta, nyakába akasztotta s

Árpád katonái által ő is levágatván a magyarok kezeibe jutott, kik az aranylánczot és drágaköveket kiszédvén belőle, magok közt felosztották.⁴⁾

Déczy ez okoskodásának épen csak kiindulási pontja uj, hogy t. i. e kürt nem hadi czélra, nem vadászatok alkalmával használtatott, hanem egyházi ékszer, egyházi tulajdon volt. Állításnak másik fele csak annyiban különbözik a Molnár Ferencz által megörökített és maig élő néphagyománytól, hogy Lehel helyett Szvatopluk hozza kapcsolatba ép oly alaptalanul, mint amaz. Mindazáltal Déczy műve 50—52 sz. alatt közölt véleménye figyelemre méltó, a meny-nyben ő már megjegyezte, hogy ezen kürtöt Árpád katonái már csak a rajta levő faragványok miatt sem készíthették, s épen e faragványokból lehet „*görgő*“ művészre következtetni, mint el-mészen jegyzi meg Déczy: „Noscitur ab ungue leo.“⁵⁾

Természetesen ma egy szakember sem irhatná alá *Déczy* ezen állításának második felét, hogy „*görgő*“ művészről eredet e munka. A mai vizsgálódások szerint *byzanti befolyás* alatt készültnek ismerik el a szaktérfiak.

De szóljunk még pár szót a kürtön levő alakok azon magyarázatáról, melyet legelőször Déczy kísérlett meg. Az alakokat könnyebb áttekinthetése czéljából itt (2. ábra) adjuk a domborumú alakokat lefejtve, illetőleg az egész kürtöt kiterjesztve. A kürt szájának peremét egy esinos motívumokból szerkesztett szalag díszíti, mely pálczaformák idomu medallionokban stilizált sas, oroszlán, kakas (?) , ember és centaurus alakokat tüntet föl ismételtlen. Erre a zsinort tartó ércpánt következik, majd szifonadékketben a symbolikus értelmű csoportoztat négy sorba osztva. Az egész mentalaku jelenet egy megerősített vászerről alkotmány kapujából látszik kijönni. Fontos körülmény a három kereszt, melyek e váralaku épületet díszítik. Lovaglók, íjjászok és centaurus váltakozó menete oly élénk mint akár a biblia pauperum, „a szegények bibliaja“-ként szerepelt ő- és újszövetségi képek, melyekkel a basillikák falait volt szokás tanulságosan ékíteni. Déczy e csoport minden egyes alakját műve II. részében az antik mythológiából kölcsönzöttnek állítja. Szerinte a szarvasra íjjászó alak *Fascinus*, az utána következő „*kutyát*“ fojtogató *Sigalion* hamis isten, a Centaurus közt *Faunus* (darab fával), *Amphion* hárfával, *Orpheus* és *Arion* sipokkal láthatók, a fátyolos fejű női alak (az utolsó sorban) *Circe* pogány istennő, az állatok mind bálványok, ugyszint a két meztelen alak (3-ik sorban) is, csakhogy ezek „*fertelm*s bálványok.“ A kapun e házon látszó kereszték Déczy véleménye szerint *vala-mely keresztény által később césették* a kürtre, míg a többi alakok pogány művészek kezeiből valók. Erdemes szó szerint idézni szavait: „Hanem abban ez is meghátározottatott, hogy a ki a Szent Keresztet tette az Kürt forma edényre; Keresztény volt, melyből következik ellenben ez, hogy a ki azon hamis Isteneket metzette ezen Kürt formára, az *Pogány volt és ördögös*, lehetet ez Pharao alatt Krisztus Urunk előtt 1488 esztendőkkel.“

Déczy után 1817-ben a „Tudományos Gyűjtemény“ IV. füzetében jelent meg egy kis czikk e kürt-ről.⁶⁾ Szóllottak meg hozzá *Jerney*,⁷⁾ *Horváth Péter*,⁸⁾ *Szeremley* és mások, de ezek véleményeit itt sorra fölhozunk nem földatunk. Legújabbban, midőn 1876-ban az árvízkarosultak javára rendezett mű- és történeti emlékek kiállításán is közbámulat tárgya volt, *Ipolyi Arnold* a következőleg nyilatkozott fölőle: „Egyike kétségkívül azon X—XII-ik századi nevezetes ivorcsont faragványoknak, melyeken az emilit korszak bizanti és román ízlésű művészetének technikája, valamint képletei, ábrái félreismerhetlenek. Rajta a classicus mythos és rege jelképes centaurjai s egyéb hasonló állat: ló, madár stb. alakzatai és szörnyei mellett, a népies mulatságok, (bűvészek, akrobáták) ábrái előállí-

¹⁾ U. o. I. rész, 22—30 lap.

²⁾ U. o. I. rész 55 lap.

³⁾ V. o. 96—103 lapokat. Itt *Déczy* munkáját éles kritikával boncolgatták B. V. L., a nélkül, hogy valami újat és helyeset állítana.

⁴⁾ *Jerney*: A Jász-kürt-ről, „Tud. Gyűjtemény 1828.“ XI. k. 80 lap.

⁵⁾ Értekezés a Kúnoknak, és Jászoknak eredetéről, azoknak régi és mostani állapotokról. Pesten, 1823. Értekezés a Jász-Kürt-ről, mely Leel-Kürtjének is hívattatik. 143—156. lap. Később, 1847-ben a „M. Híradás és Jelen“ I. kötetében jelent meg „Lehel Kürtje“ ezim alatt egy közlemény 3 rajzzal.

⁶⁾ Notitia Cornu Leelis, Jász-Berénii asservati; quam exhibuit *Franciscus Molnár*, Jászbereniensis, Districtus Minoris Cumaniae Capitaneus. Cum duabus figuris aeri incis. Vindobonae 1789. Kis 8-rét 29 lap.

⁷⁾ Fris és Legújabb előadás a Jász-kürt-ről, és Kürt-jokről, és ennek Értelméről, vagy is Magyarokzásáról. Irtá *Déczy Antal* Törvényes ügyelő, 1813-dik Esztendőben. Miskolczon, 1814. — Ez a mű első része. A második rész 1816-ban jelent meg Kassán ily ezim alatt: „T. vábhi Folytatás a Jász-Kürtön lévő Metzetésekről, és azoknak értelméről. Irtá Nemes *Déczy Antal* Törvényes Ügyelő Miskolczon, 1814-dik Esztendőben.

⁸⁾ *Déczy Antal*, id. mű. II. rész 16. lap.

Egyveleg.

A német császár magántikára, Schneider, ki nemrég hunyt el, harmincz éven át készítette magának azon vánkost, melyet koporsójába tettek. A vánkost ugyanis saját hájjal tömte meg, melyet gondosan összeszedett, midőn levágatta, s mely most egy csomóban az ifjúkori szőke fürtöktől az ősz hajig különböző változatokban van együtt.

A phylloxera ismét fenyegetőzik; ezuttal azonban nem a szőlőt, hanem a kávét bántja. Braziliában ugyanis a patakok s nedves völgyekben levő ültetvényeket támadja meg, leveleiket s gyökereiket tönkre teszi. S mindezt egy negyed milliméter parányiságú féreg okozza, melyből egy-egy tőn 30–40 milliót is számlítottak.

Angol különcz. Eastlake nevű vagyonos angol Nossinghillben, sajátos módon vetett véget életének. Megrakta szebeit kövekkel, egy kötelet derekára kötött s annak másik végét a csónak középső ülése körül. Ekkor beleugrott a vízbe s a felfordult csónak vonszolta őt tovább. Öngyilkosságának oka a zsebében talált irat szerint az volt, hogy bizonyos természettudományi kérdést hiában igyekezett megfejteni.

Ebéd XIV. Lajos tiszteletére. A bajor király legújabb különzködéséről sokat beszélnek diplomáciai körökben, írja egy francia lap. Hohenschwangau kastélyában ugyanis a bajor felség nemrég tizenegyet terítékü ebédet rendeztetett XIV. Lajos és udvara tiszteletére. Az asztalnál egyedül a király ült.

Egy teríték XIV. Lajos, a többi pedig udvara kitűnősegei számára volt fontartva. Az elhunytak szellemei azonban nem jelentek meg a lakomára. A király hallgatagon ült e sajátos ebéd alatt asztalánál. Köztudomásúlag II. Lajos király nagy tisztelője francia névrokonának. Egy palota, melyet most építet, hű utánpótlás lesz a versailles-i palotának.

Borostyánkő. Poroszország északi részén Pálnicken mellett nagy mennyiségű borostyánt dobott a partra a tengeri vihar január 2–5-ike közt. A váratlan nyereség oly nagy, hogy abból az egész partvidék évi bérét ki lehet fizetni. Jellemző, hogy a tenger-part többi részén aránylag csekély számban találtak borostyánkővet, úgy hogy a vihar mintegy csomóban hánysa ki őket egy helyre.

Óriási fát vágtak ki tövestől nem rég Kaliforniában s annak nagyobb részét San-Franciskóba szállították. A fa „vén Mózes” neve alatt volt nevezetes. Ha gyűrűi számából korára lehet következtetni, úgy e fa 4840 évet élt. Törzse oly terjedelmű, hogy bensejében elfért 300 ember.

Gyémánt lánczokat ajándékoztak újabban az amerikai milliósok. Maga a láncz a legfinomabb filigram ezüstből régi divat szerint van készítve, s a szemcsékben gyémántokkal kirakva. Egy méter ezer font sterlingbe kerül. A gyémántok különben most, mióta áruk lecsökkent, Amerikában nem oly divatosak többé, mint ez előtt, s helyökbe a gyöngyök jöttek.

A burmani püspökség a „Bombay Review and Indian advertiser” szerint, nem lehet nagyon tisztességes állás, mert újabban a Mandalayai püspökről be lett bizonyítva, hogy 704 dísznót lopott el a királytól.

„LEHEL KÜRTJE.”

puhatolni. De erre nézve sem érezzük elvesztve reményünket különösen ma, midőn a magyar történelmi társulat lelkes buvárai napról napra érdekesebbnél érdekesebb anyagot tárnak föl a régi leveles ládák feledett poraiból, s fontos történelmi adalékokkal gazdagítják hazánk krónikájának itt-ott még, hézagos lapjait.

Ezuttal örömről szolgált a lapok olvasóival rajzban¹³⁾ s főbb vonásaiban ismertetni meg e nagybecsű középkori műemléket, a reá vonatkozó irodalmi termékekkel együtt, mely — hogy Ipolyiaval szóljunk — „méltán külön műtörténeti monographiát igényelhetne.”

Czobor Béla.

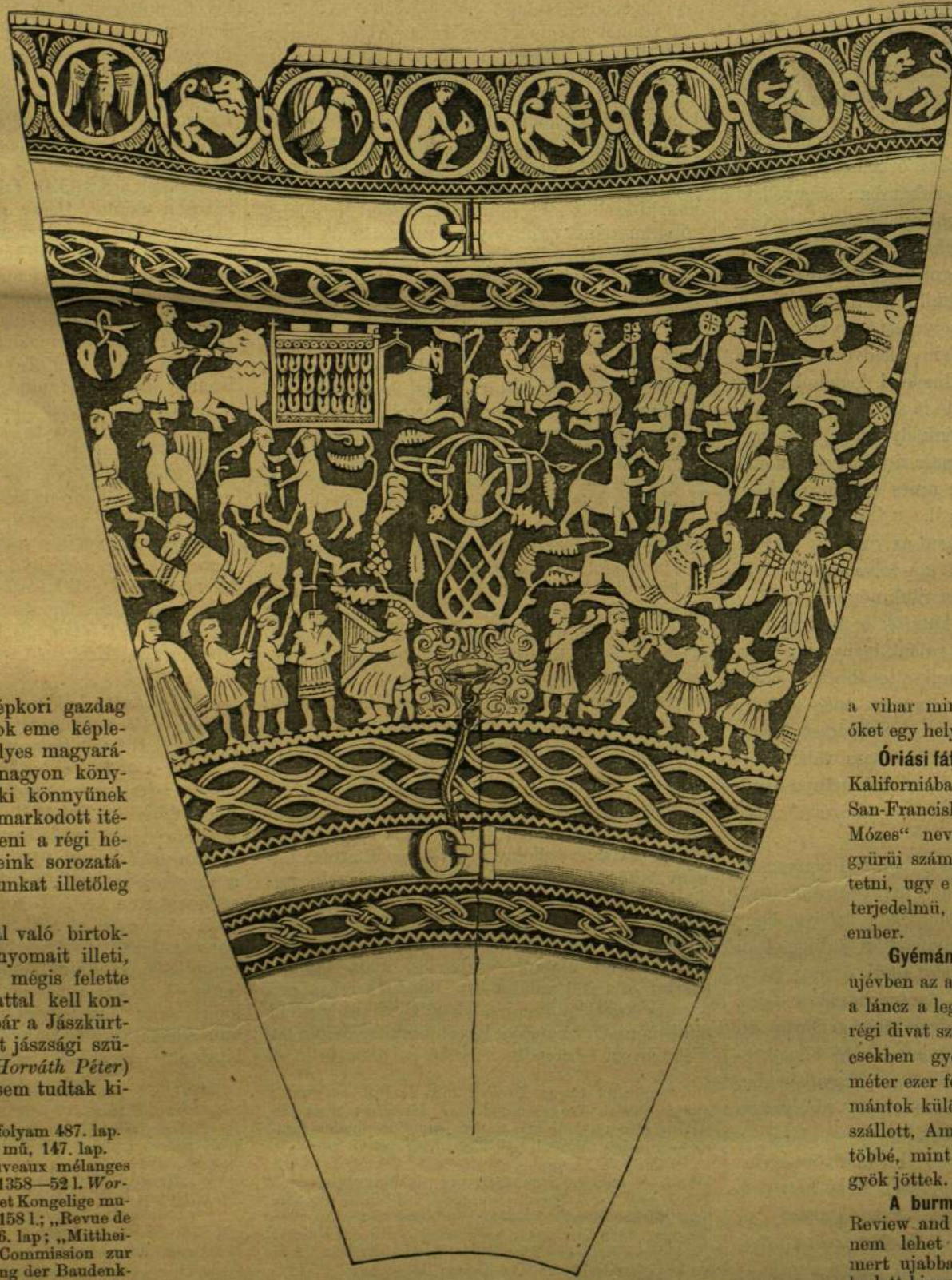
¹³⁾ Fényképi hű másolatát Kloss Gy. budapesti fényképész műtermében kaphatni, a ki a legutóbbi műkiállítás alkalmával kétféle nagyságban vette föl e becses tárgyat.

tását szemlélhetjük. Ezen állati alagorai, naptárkori, bestiariusi és physiologusi, valamint a néphumor szülte alakzatok képzése a bizanti művészettől kezdve, még a román műkorszakban is úgy az edényeken, eszközökön, ruhákon, ékszereken és butorokon, mint az egyházak portaléin és homlokzatán, az oszlopfejek s egyéb helyütt alkalmazott faragványokon folyvást, a XII-ik századon túl is fentartotta magát.⁹⁾

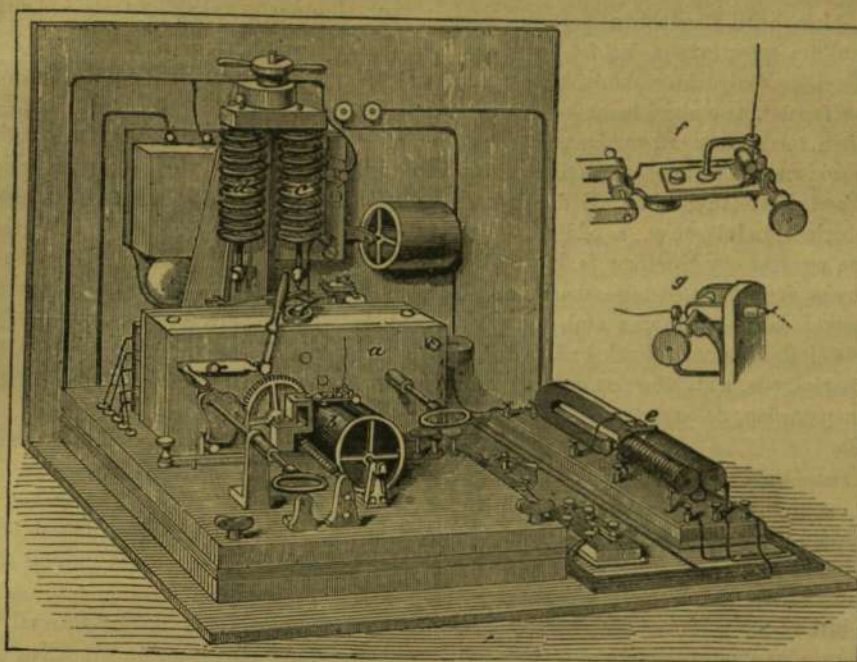
Ipolyinak e szavai érthető újmutatás gyanánt szolgálhatnak azon kérdések megoldására, melyeket e nagybecsű műemlék évszázad óta támaszt. Mindenek előtt azon kérdést, ha vajon Lehel vezér volt-e ezen díszes faragású kürt, bátran átugorhatjuk a lelkiismeretes kutató. Nemzeti szokás az már nálunk és egyéb népeknél is, hogy a mi jeles, nevezetes, vagy ritka tárgyat bírunk, történetünk első rangú tényezőinek neveihez fűzzük, nekik tulajdonítjuk. Köztudomású e kegyelet, mely a népmondákkal és mesékkel egybefonódva bizonyos nimbust fon még némely csekély becsűnek látszó emlék köré is, ha azt mondjuk, hogy Árpád apánk, sz. István, sz. László avagy Mátyás királyainktól származik. E kegyelet emelte a néphagyomány körébe a jász-kürtöt is és lett belőle *Lehel kürtje*. Nem csodálkozhatunk tehát a fölött sem, hogy Horváth Péter kelletlenül több súlyt tulajdonított a néphagyománynak, midőn egész komolysággal e szavakra fakad művében: „Ha a Jász-kürtön látható torbulás, és repedés jól megvizsgáltatnak, el kellene ismerni, hogy azzal nagy csapás történt és így hihető, hogy Lehel azzal ütötte főbe Konrád Hertzeget, következendően a Jász-kürt, mely Elefántnak agyarából készítettett, hosszúságában fél rőf 2 ujny, nehézsége 3 1/2 fontnyi, a főbe ütésre szolgálhatott.”¹⁴⁾

Legérdekesebb mindezenre a symbolikus jelentőségű képek magyarázata leendő, melyet Décsy — mint főnebb említők — már megkezdett. De az erre célzóknak nem lehet figyelmen kívül hagyniok azon érdekes hasonló külföldi példányokat, melyek Dániában, Francia-, Német-, Olasz- és egyéb országokban, nyilvános gyűjteményekben és magánosok birtokában e körül maig fennmaradtak.¹¹⁾ Ezen analog példányok szoralmass egybevetéséből tán sikerülend a középkori gazdag phantasiájú bestiariusi eme képleteit megvalósítani a helyes magyarázat kulcsát. Azonban nagyon könnyen tévedhetne az, ki könnyűnek vélvén e feladatot, elhamarkodott ítélettel iparkodnék kitölteni a régi hézagot, mely műemlékeink sorozatában e becses műtárgyunkat illetőleg kérdőjel gyanánt áll.

A mi a jászok által való birtoklást s annak történelmi nyomait illeti, az bár másodrangu, de mégis felette érdekes kérdés. Sajnálattal kell konstatálnunk, hogy ámbár a Jász-kürtől irt egyének közt két jászági születésű (Molnár F. és Horváth Péter) volt, bizonyosat ezek sem tudtak ki-

„LEHEL KÜRTJE” (KITERJESZTVE). — RAJZOLTA GYÁRFÁS JENŐ

Az a szekrényben egy órányi van, mely b henger forgatása hozza. Erre a hengerre lesz ráfeszítve a feladó állomáson a rajz vagy írás, a megkapó állomáson pedig egy chemiailag elkészített papír. A toll a henger fölé van erősítve, úgy a hogy azt a mellékelt f és (alulról) a részlet mutatja. Ezen a tollon és a forgó hengeren át megy a villamoság, s midőn egy gummival rajzolt vonás jön a toll alá, akkor a villamos áram a feladó állomáson megszűnik, s az érkező állomáson megszűnik működni a toll, mindaddig, a míg a vonás a toll alatt van. Hogy a toll ne érintse a papírnak mindig ugyanazt a helyet, a b henger nemcsak hogy forog tengelye körül, hanem mindig odább és odább mozog, szintig megy ez az érkező állomáson is, mert különben egymástól csinalná a vonásokat. A c és d rugók szabályozzák az óraművet oly módon, hogy a b henger mindkét állomáson egyszerre tegyen egy

körülforgást. Az e pedig egy állandó elektro-mágneset tüntet fel, mely a villamos áram szabályozására szolgál.

Az autographikus táviró.

Az elmúlt esztendő annyit mutatott fel csodálatosabbnál csodálatosabb találmányokban, a mennyit a közelebb lefolyt idő alatt aligha egyszer is regisztrálhattunk. Különösen a physikai tudományokra esik a legnagyobb szám, s elhallgatva a többit, elégnék tartjuk itt csak a telephont, phonographot s villamos világítást megemlíteni. Mind oly találmányok, melyek bennünket méltó csodálkozással töltenek el, s melyek hivatva vannak az emberiség jövőendő életében nevezetes szerepet játszani.

Most ezek közé egy újabb találmány is sorakozik, az autographikus táviró. Egy oly készülék ez, melynek segítségével át lehet telegrafirozni egyik helyről a másikra nemcsak az egyes szavakat, hanem a leírt betűket és vonásokat is úgy, a mint azok eredetileg leírtak. Tehát egy névalírást minden ákombákomos manupropriájával együtt, vagy egy rajzot egészen úgy, a hogy előttünk fekszik. A közönséges telegraf tudvalevőleg csak pontokat s vonalakat csinál, s ezekből lehet összeállítani a közönséges beszéd egyes betűit és szavait; ezen új találmány azonban a betűknek alakját s nagyságát is képes visszaadni a leghivebben, úgy a hogy azok eredetileg leírtak.

A gondolat egyes betűket eredeti alakjukban telegrafirozni át egyik helyről a másikra — nem új. Dary angol tudós már e század elején foglalkozott vele. S úgy tetszett, hogy ez nem is oly nehezen valószítható feladat. Mert hisz tudvalevő, hogy galvanikus uton aranyozni vagy ezüstözni lehetett, sőt hogy egyes tárgyaknak alakját is sikerült ily módon sokszorozni. Mégis ezt a feladatot teljesen megfejtetni csak a legújabb időben sikerült, s ebben e tekintetben D'Arincourt francia tudóst illeti az elismerés.

Találmánya, melynek hű rajzát fentebb veszik olvasóink, meglehetősen egyszerű elveken nyugszik. Az állomáson, melyre telegrafirozni akarunk, egy tollat hoz mozgásba a táviró, mely folyton ír, jeleket csinál, szóval befeketi az alája helyezett s chemiailag elkészített papírost. Ugy hogy lassan-lassan egészen befeketi azt, még pedig egész terjedelmében, mert a papír egy hengerre van rácsavarva, mely tengelye körül forog, s minduntalan más-más pontján érintkezik a telegraf tollal. A sürgöny-feladó állomáson szintén van ilyen toll, a mely alá azonban a kész rajzot helyezzük. Miután a villamoság áthat a nedves papíron, nem fog megakadni a villamár, ha két sarkai közé ezt a papírost helyezzük, s így ez állomás tolla is folyton rezgésben fog lenni, mielőtt a villamármat egyszer megindítottuk. Hanem a rajz vagy írás, melyet egyik helyről a másikra telegrafirozni akarunk, olyenné tintával van csinálva, mely a villamoságot nem vezeti, p. o. gummival, vagy pesétviasz oldattal. A feladó állomás tüje tehát csak addig fog mozogni, a míg tiszta papír van alatta, mielőtt a gummival készített rajz egy-egy vonás-kája kerül a tü alá, a villamoság el van szigetelve, megszűnik működni, következésképp azon állomáson is megszűnik mozogni a tü, a melyre a tele-

grammot küldeni akarjuk. A sürgönyt megkapó állomáson tehát egy olyan lapot kapunk, mely mindenütt be van fektítve, csak ott nem, a hol a feladó állomás sürgönye éppen fektet. Így egy fordított kép fog előállni, a melyet, hogy egészen hasonlítson az eredetihez, még meg kell fordítani.

Hogy ennek a találmánynak jelen időben nem lehet még valami nagy praktikai értékét tulajdonítani, az áll ugyan, de egyrészt a jövőben sokkal nagyobb szerepet vívhat ki magának, sem-hogy azt egyszerre át is tekinthetnénk, másrészt pedig lehetnek jelen körülményeink mellett is viszonyok, melyekben nevezetes segítségünkre lehet. P. o. át kell egy helyről a másikra nem csak szavakat telegrafirozni, hanem egész rajzokat, terveket, stb., a melyeket kellőképp megmagyarázni pusztá szavakkal nem lehet. Például egy várat ostromolni, s levélben a tervet nem lehet elküldeni, vagy csak hosszú uton jön kézhez, avagy egy haditudósítót közelebből akarja megjelölni lapja számára a két tábor pozícióit, stb. stb.

Coco international à son

Kokusz áruló leány. (Autographikus távirón küldött rajz.)

Legnagyobb hibája ez idő szerint a lassúság, mert ahhoz meglehetősen nagy idő szükséges, míg a telegraf tolla egészen végig ment a papíron, úgy hogy egyetlen vonást se hagyjon ki, mely arra írva vagy rajzolva van. Voltaképp azonban csakis ez veszi igénybe az időt, mert ugyanabban a pillanatban kész meg száz mérföldnyire is át lehet küldeni. Sőt sok példányban is át lehet küldeni, s ebben a találmánynak nem csekély érdeme fekszik.

A készülék egyes részeinek magyarázatát fentebb a rajz mellett veszik olvasóink; valamint egy képet is, mely ezen telegraf segítségével Párisból Londonba rajzoltatott át oly módon, hogy

az illető lerajzolta azt Párisban, s néhány pillanat múlva látható lett az a londoni postahivatal helyiségében. Így telegrafirozták át kísérletül egy forgó ágyúkat, egy ostromlott várnak a körjáratát, meg egy kokusz áruló leány képét.

A természettudományi társulat közgyűlése.

E hó 14-én délután tartotta évi közgyűlését az akadémia termében tudományos társulataink legnépszerűbbike, a természettudományi társulat, mely évről évre oly következetesen gyarapodik s mind nagyobb térre terjeszti ki működését.

Thán Károly elnök ez örvendetes erősödésre való utalással nyitotta meg a közgyűlést, röviden jelezve az újabb anyagi és szellemi növekedést.

Ezután Szily Kálmán titkári jelentése következett, változatos és gazdag adatokkal elősorolt a lefolyt évben történetek. A társulat nemcsak szaküléseket tartott, hanem folytatta a népszerű természettudományi estélyeket is. Felsorolta ezután a kiadványokat, melyek ez évben is értékesek és számosak. A társulat több tudós tagját bízta meg különféle irányú kutatással s munkássággal, a melyek jelenleg szép eredményt jósó folyamatban vannak. Két mű készült el ezek közül a lefolyt évben: „Magyarország math. és term. tud. bibliographiája” Szinyey (apa és fia)-tól, és „Magyarország pókfaunája” Herman Ottótól. Az előbbi magában foglalja mindazon természettudományi könyvek (8912 mű) teljes ezimjegyzékét, melyek 1875 végéig magyarul Magyarországon bármely nyelven, vagy magyarországi tudósoktól bárhol megjelent. Herman Ottó művéről: „Magyarország pókfaunája” idézzük Szily Kálmán jelentésének szavait: „Sok évi anyag és adatgyűjtés fáradságos munkájának rendszerbe foglalt egybefoglalását bírja tudományos szakirodalmunk e műben. Hazánk állatvilágának egy nagy, eddig majdnem teljesen mellőzött csoportját öleli föl e munka oly széles alapon, oly tudományos kivitelben, melyre a magyarnál nagyobb tudományos hírnevének örvendő nemzet is büszke lehetne.”

A könyvkiadó vállalatból a lefolyt évben indult meg a III-ik cyclus, 150 ívre tervezve. Oly munka is lesz közte, mint a földrajzi irodalom pártatlan s kimagasló művészi terméke, Reclus Elisée „La terre”-je. A III-ik cyclus aláírása oly szép eredményre mutatott, hogy nem 1600 példányban nyomtatják, mint az előbbi, hanem 2000-ben. A „Természettudományi Közlöny” most már 5200 példányban nyomtatik; a rendes tagok száma: 5021, 154-el több, mint tavaly. A lefolyt évben 51 tagot veszített a társulat, köztük a jelesebbek: Szinyei Pál, dr. Kovács-Sebestyén Endre, dr. Kátai Gábor és Virányi János.

Leutner Károly pénztárnok jelentése szerint az 1878-ik évi bevétel 51,512 frt. Az alapítóké 27,877 frt 46 kr, tehát a múlt évben 7%-al nőtt. A tiszta vagyon: 31,487 frt, a vagyonszaporodás tehát 3308 frt.

Heller Ágost könyvtárnok jelentéséből közöljük, hogy a könyvtár állapota az 1878. év végén 5221 mű 15,000 kötetben, a gyarapodás tehát 292 műből áll. A társulat 109 kül- és belföldi társulattal állott csereviszonyban, melyek között orosz, finn és brazilai is van.

A közgyűlés, Lederer Ábrahám indítványára a társulat tisztviselőinek buzgalmaért jegyzőkönyvileg fejezte ki elismerését.

A titkár ezután a pályázatokról tett jelentést. Az állattani pályázat díját (300 frt) a „Monographia az anguillidákról” műnek ítéltek oda, szerzője dr. Öry László. Az ásványtani pályázat díját (300 frt) „A kristályosodott tetraedrit és tömörfényes tetraedritről Magyarországon” cz. mű szerzőjének: dr. Hidegh Kálmánnak. A növénytani pályázat díját (300 frt) „A kultivált növények betegségeiről” szöveg pályaművek legjelesebbikének, melynek szerzője Buzs János sárospataki tanár.

Két új pályázat hirdettek ki: 1. nyílt pályázat állattani munkákra (2000 frt) és 2. a Bugát-alapból titkos pályázat jeles physikusok életrajzi gyűjteményére; (300 forint).

A további közgyűlési tárgyakat: a választmány újra alakítása képezte, továbbá a múlt közgyűlésen tett indítványok fölötti határozat. Dapsy László azon indítványa, hogy sürgősnek bejelentett indítványokat a közgyűlés azonnal tárgyaljon, azzal a hozzátoldással fogadtatott el, hogy a pénzkérdést involváló

⁹⁾ Századok, 1876. évfolyam 487. lap.
¹⁰⁾ Horváth Péter, id. mű, 147. lap.
¹¹⁾ V. ö. Cahier, Nouveaux mélanges d'archéologie, Paris, 1874. 1358—52 l. Worsmae „Nordiske Oldsager i det Kongelige museum i Kjöbenhavn.” 1859. 158 l.; „Revue de l'art chrétien” 1858. évf. 26. lap; „Mittheilungen der k. k. Central-Commission zur Erforschung und Erhaltung der Baudenkmale” 1858. évf. 134. lap, IV. évf. 39. lap. XVIII. köt. 215 l., 94 ábra, stb.

fontosabb indítványok két hónappal a közgyűlés előtt irásban nyújtassanak be a titkárnak. *Bárczi-Bria* Irán indítványát a természettudományi apróbb közlemények számára külön, időhöz nem kötött füzetek kiadására vonatkozólag, a közgyűlés nem fogadta el.

A választmány az 1879-ik évre következőleg alakult meg:

Állattanra megválasztottak: Frivaldszky János, Herman Ottó, Kriesch János, Margó Tivadar. *Ásvány- és földtanra*: Hantken Miksa, Inkey Béla; Krenner József, Szabó József. *Földtanra*: Fodor József, Plósz Pál, Thanoffer Lajos, Mihalovics Géza. *Növénytanra*: Dapsy László, Jurányi Lajos, Klein Gyula, Schuch József. *Természettanra*: Báró Eötvös Loránd, Schenel Guidó, Schuller Alajos, Stoeck József. *Végynanra*: Hiedeg Kálmán, Lengyel Béla, Say Móricz, Wartha Vincze.

Tudományos és szak-folyóirataink.

II. közlemény.

Az „Egyetemes Philológiai Közlöny”, havonként, olykor kettő füzetben kéthavonként jelen meg, s különös gondot a klasszikai philológiára fordít, de nem mellőzi a modern nyelvészetet s irodalmakat sem. Bár tudományos irányú, a nagyobb mélt. közönséget is érdekli; tanároknak, s irodalommal foglalkozóknak pedig kiválóan becses közleményeket hoz. Szerkesztő Dr. Heinrich Gusztáv és Ponori Thewrewk Emil egyet. tanárok; s a kiadásra több kitűnő egyet. tanár s tudós van egyesülve. Ára egész évre 5 ft.

Aigner „Függelék”, irodalomtörténeti közlő, a két nyári hónap kivételével havonként, tehát tízszer jelenik meg, s ára egész évre 8 ft. Az irodalomtörténet köréből merített érdekes közleményeiről gyakrabban szoktunk megemlékezni.

Legyen ezúttal csak fölemlítve egy új, most keletkezett folyóirat, melyből még csak az első szám jelent meg, melynek legjobb szívet kívánunk szép jövőt, virágzást és sikert. Címe: „Külföld”, a modern, különösen a nyugati irodalmak közlönye. Szerkesztik Moller Ede és Ujvári Béla soproni főreáliskolai tanárok. Megjelenik minden hó 15-kén, s ára egész évre 5 ft. Lesz alkalmunk bővebben szólni felőle.

A délmagyarországi történelmi és régészeti társulat (Temesvárt) Értesítőt ad ki, melyet a választmány megbízásából a titkár Milez János szerkeszt, mely havi füzetekben jelenik meg, és nem tagoknak 4 ft az ára egy évre; a társulat tagjai az 5 ft évdíj fejében kapják.

Ugyanott természettudományi társulat is van „Délmagyarországi természettudományi társulat” neve alatt s ennek is megvan a maga közlönye, a „Természettudományi Füzetek”, a választmány megbízásából szerkeszti a titkár Dr. Kohn Lajos. Két nyelvű folyóirat, a mennyiben a benne foglalt tudományos cikkek, az író egyénisége szerint, hol magyarul, hol németül vannak írva; a társulati hivatalos közlemények azonban kizárólag magyar nyelven. Két havonként (egy évben 6-szor), jelenik meg, 2 éves füzetekben s előfizetési ára egy évre 4 ft.

Összinté sajálatunknak adunk kifejezést Révész Imre jeles tudósunk folyóiratának, a „Magyar Protestáns egyházi és iskolai Figyelmező”-nek, a most befejezett kilencedik évfolyammal megszüntetett előtt. Ha egyházi orthodox irányával (kivált olykorai talázaiban) nem érthetünk is egyet, tudtuk méltányolni érdemeit az egyházi történelem, az egyházi alkotmányozás és a theol. kritika terén. A folyóirat java-része a tudós szerkesztő tollából került ki s talán inkább a szellemi, mint az anyagi pártolás hiánya hatott rá elkedvetlenítőleg s farszította ki. A folyóirat megszűnése mindenesetre kár; s a helyette keletkező „Protestáns Hetilap” (Debreczenben, szerk. Jóó István, főmunkatársak: Tóth S. és Békési Gyula) és „M. prot. egyh. és isk. Figyelő”, (Felsőbányán, Czelder) aligha fogják a házogat pótolni. Tudományos folyóiratot várunk Debreczenből hetilap helyett.

Az erdélyi unitáriusok egyházi s iskolai közlönye, a „Keresztény Magvető”, melynek szerkesztését a korán elhunyt Simén Domokos helyett Péterfi Dénes és Kovács János tanárok vették át, — melyet a bold. eml. Kriza alapított volt — most már tizenharmadik évet fejezte be s jövőre is az eddigi irány-

ban, két havi füzetekben fog megjelenni. Előfizetési ára egész évre csak 2 ft.

Egyike a közérdekű szakfolyóiratoknak, az „Egész-ségtani lapok”, az emberi testnek, egészséges és beteg korában, természet szerű gondozására és ápolására vonatkozó ismereteket terjesztő népszerű havi folyóirat, szerkeszti Kodolányi Antal. E derék közlő 1877 októberben indult meg, s eddig megjelent 1—15 száma együtt, egy kötetben is kapható. Előfizetési ára egész évre 4 ft. Kiterjeszkedik az élet minden viszonyai közt és minden emberre nézve annyira fontos élettani ismereteknek önálló cikkekben való terjesztésére is, s általában az egészségtani ismereteket népszerűen, de egyszersmind alaposítással is tárgyalja.

Gazdasági szaklapjaink közül a legrégebb, mert már harminczadik évfolyamát fejezte be, az orsz. gazdasági egyesületnek, Morócz István által szerkesztett közlönye, a „Gazdasági Lapok”. A ki e jeles közlő összes évfolyamait bírta, egész szakkönyvtárt bírta benne. De egyetlen évfolyama is sok hasznos mezőgazdasági ismeret tartalmaz. E szakbeli folyóiratoknak sem vagyunk már szűkében, a mi — tekintve hogy hazánk első sorban földművelő s termelő ország, csak örömdetesnek mondható. Itt van a „Földművelési Érdeklő”, mező- és erdőgazdasági heti lap, mely Wágner László szerkesztése mellett, Légrédi kiadásában, képekkel jelen meg s előfizetési ára 6 ft. A mezőgazdaságnak, a természet tudományok s jelesen a vegytan, erőműtan stb. haladásával, egyre fokozódó igényeit e lap folyvást szem előtt tartja, új vívmányait felveszi s ismerteti; általában a modern tudomány színvonalán áll. Ismeretterjesztő és fejtegető cikkei egyaránt hasznosak, oly gazdálknak, s vajha minél többen legyenek, kik nemcsak az őseiktől öröklött módon akarják túrni a földet, hanem e téren is haladni kívánnak az idővel. Szintazon szerkesztésben és kiadásban jelen meg a „Falusi Gazda”, népszerű közlő; ára egy évre 2 ft. Szorosabban szaklap a „Gazdasági Mérnök”, mely kiválólag a nálunk annyira fontos s még oly kevéssé méltányolt kultur-mérnöki foglalkozást van hivatva terjesztetni, havonként kétszer jelen meg (szerkeszti Gonda Béla) s előfizetési ára egy évre 6 ft. Szintén idetartozó, szorosan szaklapok: a „Veterinárius” (állatorvos), szerkeszti Nádaskai Béla, havonként kétszer s ára 4 ft; a „Gallus” (baromfitermesztés és nyúlászat), havonként egyszer, szerkeszti Grubicz Géza, ára 3 ft; s végre a „Nép kertész”, szerk. Lukács Sándor, havonként kétszer, ára 3 ft. — Sőt gazdasági lapja van már több vidéknek, a hol csak megyei vagy nagyobb vidékre szóló gazdasági egyesület létezik; s helyesen, minden vidéknek meglevén külön gazdasági érdekei. Ilyenek, hogy csak ezimeket soroljuk elő, az „Erdélyi Gazda” (Kolozsvár), „Gyakorlati Mezőgazda” (M.-Óvár), „Gazdasági Nép-lap” (Pécs), a „Magyar Mű” (Buziás), „Haladó Gazda” (Komárom), „Gazdasági Értesítő” (Temesvár), „Közlemények” a debreczeni gazdasági egyesület köréből (Debreczen), s talán még több is.

Nem ily gazdag, de szintén tekintélyes már a jogtudományi szakirodalom is; természetes: a magyar ember először gazda, aztán prókator. Az ide tartozó szaklapok közül a legrégebbi a „Törvényeségi csarnok”, mert már husz éves; szerkeszti Szokolai István, hetenként kétszer jelen meg s ára egész évre 8 ft. A „Jogtudományi Közlöny” a mai jogtudomány színvonalán áll s már szintén tekintélyes kort ért, tizennegyedik éve lép. Szerkesztését az új évtől Dr. Dárdai Sándortól Zlinszky Imre vett át; kiadja Franklin-társulat; hetilap s ára 12 ft. „Magyar Themis”, szerk. Dr. Fayer László, kiadja az Athenaeum; lapfolyóirat Dr. Siegmund, szintén heti lap s ára 10 ft. „Magyar Jogász” (azelőtt Curiai értesítő) szerk. Kun László, ára 15 ft. „Magyar Igazságügy” havi folyóirat, szerk. Dr. Löw Tibor, kiadja Zilahy S.; ára egy évre 8 ft. Ide számíthatjuk a „Közgazdasági Lapok” ez. heti szakközlő, kapcsolatban a szabályrendeletek gyűjteményével, szerk. Dr. Dárdai; ára egy évre 10 ft; a „Közsz. lapjait” szerkeszti Mészáros Károly, melléklapjával a „Magyar Közigazgatás”-vel együtt 8 ft.

Nem egészen szegény irodalmunk már iparszaki s kereskedelmi folyóiratokban sem. Ilyenek az „Építési ipar” című műszaki hetilap, szakjába vágó, számos külön rajzmelléklettel, (szerk. Ney Béla, ára

8 ft), a „Házi ipar Lapja” (kiadja a központi házi ipar-egylet, szerk. Kubinyi Lajos, megjelen havonként kétszer s ára egy évre 1 ft); „Alföldi iparlap” (Szeged), szerk. Gelléri Mór, ára 4 ft), „Felvidéki kereskedelmi és iparlap” (Kassa, szerk. Deil Jenő, ára 4 ft); az „Anyagi Érdeklő”, az orsz. magyar iparegyesület szakközlője, megjelen havi füzetekben, szerk. Mudrony Soma, ára nemtagoknak 3 ft, az egyesület tagjai a tagdíj fejében kapják. E körbe számíthatjuk a „Fasuti és közlekedési közlő”-t (szerk. újv. óta György Endre, ára 8 ft), „Posta Közlöny”-t (szerk. Joannovich, ára 7 ft), „Munkás-Heti Krónikát” (szerk. Ihrlinger és Frankel, ára 2 ft 40 kr; szocialisták irányú közlő), „Fortuna”, „Merkur”, „Uj-Fortuna” sorsolási közlőket stb.

Vége említsük meg az orvosi tudomány körében megjelenő szaklapjainkat és tudományos folyóiratainkat. Ezek legidősebbike a már huszonhar-madik évebe forduló „Orvosi Hetilap” mely Dr. Markusovszky L. szerkesztése mellett, Dr. Balogh Kálmán mint fő munkatárssal, jelen meg s teljesen a tudomány színvonalán állva s lépést tartva annak haladásával, folyvást fentartja rég kivívott jó hírnevét. Ára 10 ft. Nyomába lép a „Gyógyászati” szerkeszti Dr. Poór Imre és Dr. Dulácska Géza. Ára 10 ft; ez is már tizenözelet évet töltött. Egy évvel ifjabb a „Gyógyászati Hetilap” (szerk. Schédy, ára 10 ft).

Fejezzük be e hosszú (de azért még éppen nem teljes szemléket) egy közérdekű tudományos és irodalmi folyóirat fölemlítésével. Ez a Bodnár Zsigmond „Havi Szemle”-je, mely a közelebbi októberben indult meg s a szemlék rendes szokása szerint a tudomány különböző ágait, nem szorosan szakszerűen, de a mivel nagyközönség számára irt cikkekben kívánja felolvasni, a mellett politikával is foglalkozik, s szépirodalmi műveket is közöl. A vállalat kiadását új évtől kezdve Ráth Mór vette át s kiadó és szerkesztő azon igyekezik, hogy közlőjük a „Budapesti Szemle” mellett is hasznos szolgálatot tessen. Mi pedig örömdünk, hogy két tudományos szemlének is van; s kívánnak mind a kettőnek, s mind valamennyi szakközlőnek és folyóiratnak, sok vagy legalább is elég előfizetőt!

Irodalom és művészet.

„Uj idők, avult emberek”, a ezime *Éka L.* (Vajkay Károly kir. táblai tanácselnök) újabb regényének, melylyel a csak minap megjelent Lajos pap után újra föllep. Ugy látszik itt is teljesül a mondas, és közben jó meg az évtágy. Vajkai első regénye, történelmi háttérrel bíró korrajz volt inkább, mint regény; a mostani a modern életből van véve, jól gondolt mesélve bír, a társadalom az a egyének jellemzésére igyekszik. Tárnya: két, egymással közel-rokon, de félreértésből meghasonlott család sarjainak, kik gyermek korukban különben is egymásnak voltak szánva, kibékülése. A mese érdekesen van szőve s az elbeszélés is jobb, kivált a részletek kidomborításában, mint a szerző előbbi művében. Nyereségen tartjuk szépirodalmunkra, hogy a magasb bírói kar oly jeles tagja, — ki a jogi szakoktatás reformjáról tartott enquete-ben csak a minap is feltűnt jeles beszédével s oly gondolkodó fő, mint Vajkay Károly, e téren is talál időt a működésre; s ha formailag egyben-másban még fogyatékos, mindenesetre tartalmas művekkel gyarapítja meglehetősen meddő elbeszélő irodalmunkat. — 346 lapra terjedő esinos kötetben jelent meg.

Aigner-Abafi „Nemzeti könyvtára”-ból ismét két új füzetet vettünk. A 13. füzet „Mikes melátságos nappjai”-nak negyedik, a 14. füzet pedig Kazinczy F. költeményeinek ötödik szállítmányát hozza. Ez utóbbi az előzőt, az első kötethez járuló, becses jegyzetek végét (257—289 l.) és a második kötet szövegének 6. s 7. íveit tartalmazza. Első teljes kiadása Kazinczy költeményeinek az így mindenesetre becses gyűjtemény. Minden egyes füzet ára 30 kr.

„Shakespeare jellemképei” cím alatt újabb tanulmányokat adott ki Brankovics György, folytatásul néhány év előtt ugyan e cím alatt két közebe-csátott ugy nevezett „tanulmányai”-nak; a mostani kötet, Shakespeare rövid életrajzán kívül hét jellem-képet tartalmaz a nagy brit színműveiből, a. m.

Othellót, Jágót és Desdemónát, továbbá: Machethet (lady M. az első kötetben volt), Juliát, Cordéliát és Falstaffot. Mind ez, néhány, a szerző által legalább lelkiismeretesen megnevezett Shakespeare-kommentárból jól-rosszul összeítve, a magyar fordítás szövegből vett idézetekkel közbeszóve, legkisebb nyoma nélkül az önálló tanulmánynak, az eredeti felfogásnak. Brankovics előadása különben elég világos s elég közönséges is. Ily művek bizony nem szolgálnak esztetikai irodalmunk benső gyarapodására s a külföld remekeinek mélyebb megértésére sem sokat hatnak. A 153 (kis 16-odr.) lapra terjedő könyvecske Aigner Lajosnál jelent meg s ára 1 ft 20 kr.

A „Magyar Lexikon”-ból (Somogyi—Rautmann) a 18. füzet van már előttünk, Baden-Bajországi szöveggel s a földnek, az emberiség fajszámú elterjedését feltűntető térképével. E füzet kivételesen csak három iv (a következőben pótolva lesz). Minden füzet ára 30 kr.

A „Havi szemle” című folyóirattól, Bodnár Zsigmond szerkesztése mellett, az idei első, január-havi füzet következő tartalommal jelent meg: „Telephon, mikrofon és phonograph.” Ráth Arnold-tól. „A keleti világ és az alkotmányosság.” Lánzy Gyulától. „Politikai áramlatok az utolsó évtizedben.” Asbóth Jánostól. Költemények: „Valentin hercegnő apródja” ifj. Ábrányi Kornéltól. „Tuba Lidi” Jakab Ödöntől. „Velence modern titkaiból.” Wilkie Collinstól. „Miczi és Mariska.” elbeszélés Balázs Sándortól. „Demidov Anatol.” emlékszem Palszky Ferencztől. „Zenésztől szemle” Schütz Mik-sától. Végül „Kritikai szemle” (könyvbiárlatok.) A „Havi Szemle” előfizetési ára egész évre 8 ft. egyes füzet ára 80 kr.

Pályaművek. A Kisfaludy-társaság által urolag kihirdetett földadatra, mely komikai vagy humoros elbeszélő költeményt kíván, december 31-éig, mint határidőig, 42 költemény érkezett:

Pál mester boszúja. A falusi kis lány anyja. Hány unokája. A csivakodók. Kupahtanás. Fiverek. A gyilkosok. A balhiedelem. A repülő borbély. A kapocs. A-i sárkány. Dávid. Kisértefogás. Követi utam. A kinek mása nincs. Négy pályamunka közös jelével. Történelmi kép az életből. Vendéglátás. Márki Márk. Istók diák. A kanász. A huszár szeretője. Az egy napos isten. A száz bot. A porlújárt apostol. A néhai Aczel Bertalan török elcsalt diák. Hogy beszél a fülemile. Menhelyi. Kis hűhő semmiért. Az ébresztő. A varas bad. Szegény Tamás. A falu zsidója. A kiserélt bekecs. A temesi bán fogadása. Boros Péter. Az első győzelem. A mennyei követ. Veres Bálint. Kenyérmezei diadal. Az Árva Peti nótája. Szép Ilonka. — Ezekből egyet: „Történelmi kép az életből” kirekesztik a pályázattól, mert sem jellegé, sem jellegé levélkéje nincs, s ennek keziratát a szerző február 8-dikáig Gregus Ágost titkártól visszaveheti. A többi bírálat alá bocsáták.

A magyar irodalom a svédeknel élénk figyelemmel részesül. Omanon kívül, ki Petőfit a skandináv éjszak kedvencé költőjévé tette, akadt Petőfinék egy második fordítója, ki „Dödsfienderna” (Halálos el-lenségek) cím alatt a költő „Höher kötele” című regényét fordította le. Vírny nevű fiatal svéd költő pedig, kit a svéd akadémia nemrég jutalommal tüntetett ki, magyar tárgyú terjedelmes époszt irt ily ezim alatt: „Széni. Romantisk dikt fran Ungeraka Frihetstegens tid.” (Szényi. Regényes költemény a magyar szabadságharc korából). Szép részleteket közöl ebben szabadságharcunkból s Haynau rémtetteit ostromolja. E mű nagy feltűnést keltett. Jókai regényei mindhárom skandináv nyelvre lefordítottak, s így láthatjuk, hogy irodalmunk északon is honosított nyert s végre kezd elfoglalni megillető helyét a világirodalomban.

Szigligeti halálának évfordulója e hó 19-én lesz. A nemzeti színház azonban, egy korábbi határozat szerint, nem e napon üli meg a jeles drámai költő emléket, hanem születésnapján, március 8-án, mikor a „Világ ura” című drámája fog színe kerülni. A népszínházban ismét elővették a „Körnerilli harangok”-at, új szereposztással. Soldoné éneklő s játsza most nagy hatással Szerpolet szerepét, s az első két előadásra (kedden és szerdán) szűk volt a nézőtér a közönség számára. A jeles művész azonban e héten már nem léphetett föl harmadszor is az új vonzerőt nyert operetben, mert gyöngelke-dik. Henri gróf szerepét Vidor énekelte, ki mint

népszínműveket minden szereppel jobban és jobban tetszik a közönségnek. Az operette-szerepben is szerencsés volt, és zajosan tapsolták.

Francia vendégek. A „Lahor királya” című opera szerzője, Massenet e hó 15-én este érkezett Budapestre, hogy jelen legyen operája első előadásán. Azonban a Nagyné-Benza Ida asszonyt ért családi csapás következtében az első előadás napja bizonytalan. Massenet társaságában van Gouzien francia író is. Massenet annyira óhajtott volna Budapestre látni operája előadását, hogy távirati uton Milanóból kért föl egy énekesnőt, ha nem jöhetne Budapestre, de ez nem történhetett meg az idő rövidsége miatt. Massenet, ki 32 éves, élénk és szeretetreméltó modern férfi, esütörtökön jelen volt a próbán, s teljes meglepődéssel fejezte ki. Nagyné szerepét az igazgatóság Tanneré asszonynak adta át. Színházi körökben beszélik, hogy Nagyné, a le-sújtó családi gyász dacára is hajlandó meghozni az áldozatot a messze utról jött zeneköltőnek, s föllep az operában. Megjegyezzük itt, hogy mult számunkban „Pál és Virginia” tévedésből volt Massenet művei közt említve.

A muzeumi képtár festményei, melyek a párizsi kiállításon voltak, visszaérkeztek, de nem minden baj nélkül. Párisból hibás ezim alatt (a képzőmű-vésztí társulatnak ezimeze) küldték el, s e miatt a képek majdnem egy hóig heverték a vámház nyirkos raktárában. Bencsur „Szent István megkeresztelésének” rájája megrongálódott, Munkácsy kitűnő festményének, az „Újenczok”-nak deszkája ketté repedt, éppen az ülő alakok fején át. E kép ugyanis mahagóni fára van festve, mely megnevetsedvén, a mint a muzeumba vitték, a két deszka szétvált. A hátsó pántok leszedése és újra fölteve által azon-ban szerencsére össze lehet sajtolni ugy, hogy a repedés eltűnik, s a kép restaurációjára sem lesz szükség.

Magyar művészek a külföldön. Münchenben a képzőművészeti akadémia az e hó 10-én történt pályázatok alkalmával — a festészeti és szobrászati téren — fiatal honfitársainknak: Gyárfás Jenő festőnek, és Kiss György szobrásznak, egyhangulag ítél-tettek oda az első díjak. Gyárfás Jenő az adott themával — „étterem festése tekintettel az építészeti dekorációra”, messze túlszárnyalta a szép számmal képviselt pályaműveket; Kiss Gy. pedig a „könyörületes samaritánus”-ról feladott témát dolgozta ki győzelmes sikerrel. Egy más szobrászati műveért, mely egy török lányt elrabló bosnyák tüntet föl, a nagy ezüst érmet nyerte el.

Közüntézetek, egyletek.

A magyar tud. akadémia jan. 13-iki ülésén Gyárfás István tartott széköfoglaló beszédet „Dobó István Egerben” cím alatt. Dobó István a XVI-ik század első éveiben született. A midőn átvette Eger várparancsnokságát, a vár őrsége mindössze 200 lovasból, 158 gyalog katonából és az első években csak egy ágyból állott, később az ágyuk száma szaporodott. Érdekesen ösmerteti értekező a végvári szervezetben a lovag tisztek intézményét, mely a török szpálhi rendszerhez hasonlított. 1551 okt. 17-én kelt egybe Dobó a szép Sulyok Sárával, az esküvő rangjukhoz illőleg fényes volt. Majd elősorolta a felolvasó az ujjonnan szervezett várőrség létszámát, tisztek és hivatalnokok fizetését, ezek hatáskörét; előadta mikép eszközölték a vár erősítését e korban. Végül megemlítte, hogy Dobó a Bocskaiával való szövetség gyanúja miatt 1569-ban okt. 12-én elfogták és 3 év múlva bocsátották szabadon, azonban a már 70 éves férfi szabadságát csak egy hónapig élvez-hette, meghalt 1572. év május havában. Ezután Szilágyi Sándor érkezett „Bethlen Gábor jellem-zéséről saját leveleiből összeállítva”. Bemutatja Bethlen kiadatlan politikai leveleinek első kötetét, mely összesen 32 ívet Bethlennek több mint 300 kiadatlan levelét tartalmazza. Bethlen leveleinek becsé nemcsak abban áll, hogy eddig nem ismert adatok egész halmazával gazdagítja történelmünket, hanem méginkább, hogy Bethlen működését, jellemét élénk állítja. Leveleiben annyi az őszinteség, az igazságszeretet, hogy soha sem jön önmagával el-lenmondásba. Bethlen az erős jellemű és követke-zetes emberek közé tartozott. Erdélyt nagyon alá-

súlyedő állapotban vette át; de hamar fölemelte. Nagy terveit nem vihette véghez, mert éppen akkor halt meg, midőn legnagyobb valószínűsége volt, hogy Gusztáv Adolfal egyesülve felállíthatja az európai civilizáció védőgátját: a protestáns Dáciait. — Végül dr. Weisz Béla mint vendég tartott elő-adást „A gazdasági szabadság érvényesítéséről Ang-liában”, részletezve a teljes szabadság előnyös voltát.

A Kisfaludy-társaságnak csak egy rendes tagja hiányzik. E helyre a decz. 31-én letelt határideig nem ajánlottak mást, csak Csiky Gergelyt, de őt többen ajánlották. A levelezői tagok számát ötlet fog-ják szaporítani s ez öt helyre kilencz vagy tíz olyan író van ajánlván, kik irodalmunknak idegen nyelven való terjesztése által maguknak érdemeket szereztek.

A magyar írók segélyegylete a lefolyt évben 8000 ft-tal gyarapodott, ebben van a közoktatásiügyi miniszter által talányozott 2200 ft is. De a tőkéből 1800 ft-nyi összeget törölni kellett, mint olyat, mely az alapítók elhunytá vagy elszegényedése miatt behaj-hatatlaná vált. A folyó költségekre 3462 ft 20 kr és 2 darab aranyból álló adomány történt az egész év alatt. Rendes segély kiadott özvegyeknek, árváknak, elagott íróknak 9840 ft, rendkívüli segély 18 beteg íróknak és négy temetésre 1045 ft 2 kr. Hogy az egyesület beteg írók számára, temetésekre stb. jövőre is adlasson rendkívüli segélyezéseket: arra irodalom-barátok, egyesületek és intézetek nemesszervi adako-zásai, új alapítványok és hagyományok szükségesek, mivel a tökegyon kamatait és az állami segély-összeget egészen igénybe veszik a rendes évi segélyen zések, melyek 1879-re 43 fél részére 9690 ft-ra vannak megállapítva. Az egész évi kezelési költség 1050 ft-ra megy. Az egyet vagyon állása a múlt évi számadás megvizsgálása után fog közzététetni.

Egyház és iskola.

A jogi szakoktatás reformja tárgyában Trefort miniszter által egybehívott enquete január 11-én kezdette meg érdemleges tanácskozásait. Már ez első ülés is, melyről a napi lapok terjedelmes tudósításo-kat hoztak, a legnagyobb mértékben s méltán felköl-tötte a közfigyelmet. Csengerly Antal nyitotta meg a tanácskozást, egy mind tartalmilag, mind formailag kitűnő beszéddel, melyben az örökös évi vizsgák rendszerét elítélte, s a mi egyetemeket is a német egyetemek mintájára, a minél teljesebb tanszabadság elvei szerint kívánlag a magasabb tudományos kép-zés (ellentétben a szak-képzéssel) iskoláivá kívánja tétetni. Utána még Kautz és Kerkapoly az egyetem-, Csengerly, Szabó Miklós és Vajkay a bírói, s Emmer Kornél az ügyvédi osztály részéről, szóllaltak fel, mindnyájan konzervatívab szellemben. Feltűnő, hogy csaknem mindenik szóbnok felszóllalt a csekély előképzettség hiánya miatt, melylyel az ifjak az egy-etemre lépnek s elítélte a jelenlegi gymnasiumi rend-szert mint ennek okát. A tanácskozmány folytatásá-tól még érdekes eszmecserét, s végül e fontos ügyben ép oly beható, mint üdvös reformokat várhatunk.

Mi ujság?

A Vasárnapi Ujság, mint már mult évi deczem-ber havában kiadott programunkban is megemlé-tettük, f. évi március hóban tölti be 25 éves pályáját. Lapjainkban is szívesek voltak erről meg-emlékezni; a mit azonban e lapunkra és olvasóira mindenesetre nevezetes évforduló megünneplésének mikéntjéről irtak, arra nézve mi magunk még ez idő szerint alig mondhatnánk bizonyosat. Egyelőre csak annyit, hogy igenis felhasználjuk az alkalmat arra, hogy visszapillantást vessünk lapunk 25 éves pályájára; s egyebek közt munkatársunk, id. Szin-guey József segélyével kimerítő repertoriumot fo-gunk adni mindazon írókról, kik lapunkat a lefolyt 25 év alatt dolgozataikkal támogatták, s lehetővé tették e napot megérni. A mennyire az illetőktől tudomásunkra jutand, e repertorium tartalmazni fogja az álnév vagy jegy alatt megjelent közlemények szer-zőt is, mindenütt fölemlítve az időt, melyben la-punkba dolgoztak.

A királyi pár ezüst menyegzőjét a főváros fénye-sen készül megünnepelni. A városi közgyűlés által kiküldött bizottság azt javasolja, hogy a fővárosi

municipium ezen ünnep alkalmából üdvözlő feliratot nyújtson át számos tagból álló küldöttség által; hogy e napon a főváros összes templomaiban háláadó istentisztelet tartassék; hogy a ferencvárosi új templom ezen napon szenteltesék fel s a nap emlékére a templom marványtáblával jelöltessek meg; továbbá hogy a főváros összes szegényei megvendégtessenek, a főváros kiváltságassék, s a színházakban ingyen előadások tartassanak. De legkiváltabban azzal akarja a bizottság a felsőkéi ezüst menyegzőjének ünnepét megülni, hogy a fővárosi közgyűlés 100,000 forint megszavazását indítványozza a felsőkéi nevét viselő gyermekmenhely alapítására. Ezenkívül arany, ezüst és bronz emlékérmék veretnek. Az ünnepély költségeire a bizottság 15,000 forintnyi általános összeg megszavazását indítványozza. Bécsi lapok szerint azonban a király kívánsága az, hogy a községek vagy testületek ne tegyenek jótékony célú alapítványokat, mert a nyilvános jótékonyosság utóbbi időkben ugys nagy mértékben igénybe vett. Hasonlag azonkívánságának is kifejezést adott a király, hogy az ünnepély alkalmából semmiféle ajándékot ne adjanak az uralkodó párnak.

A kolozsvári zenei konzervatórium közgyűlése
Joachim József tiszteletbeli tagul választotta.

Új éjszaksarki expedíciót terveznek 1880-ra Bésben. Az előbbi éjszaksarki expedíció vezetője Weyprecht állana ennek is élén, s gróf Wilczek fogná viselni az összes költségeket, azon esetre, ha a monarchiának 1880-ban nem fog bírni lenni.

Érdekes sajtópör. A budapesti német konzul az „Egyetértés” értesülése szerint sajtópört akar indítani Verhovay Gyula képviselő ellen, ki a nevezett lapban egy cikket irt azon reakzionárius törvényjavaslatról, melyet Bismarck herceg a parlamenti szólásszabadság korlátozása végett terjesztett a német szövetség-tanács elé. A német konzul a királyi ügyészségtől kért a teendő lépésekre néző információ, s ha a kérdés jogi nehézségein átesetek, a melyek a mi sajtótörvényeink szerint másféle pörre jogot nem adnak, mint legelőbb magán becsület-sértési pörre, a német konzulatus lépéseket akar tenni, hogy Berlinből Vilmos császártól és Bismarck-tól meghatalmazást nyerjen a sajtópör megindítására.

Holttest-égetés. Gothában már három temetés történt, egy hó alatt, a nélkül, hogy a holtakat sirba tették volna. E helyett elégették őket. A harmadik elhamvasztás e hó 12-én történt. Az elégetés harmadik óráját vett igénybe s 40 mászó barna színre volt szükség. Az elégetett egy betűszó volt, ki nem rég ülte meg 50 éves jubileumát, s halála előtt határozottan kijelentette, hogy tűz által kíván elakartatni.

Farsang. A nevezeteseb bálok sorát jan. 28-án a jogászból nyitja meg a redutban. Ennek alkalmából fölemlítik, hogy Budapesten az első jogászból éppen most ötven éve tartatott a „hét választó” termében akkor, mikor még redut-épület nem is létezett Budapesten. Másnap 19-én a központi Fröbel-nő-egylet tartja nagy álarozos bálját. A gazdaszónok álarozos-bálja február 2-dikán lesz. S közben és azután még a táncszínpadok és bálok egész sorozata következik.

A törhetetlen üveg veszélyes természete. Az utóbbi években úgy nevezett törhetetlen üvegeket készítenek, melyeknek az a sajátossága, hogy leejtve sem törnek szét. Főképp gyerekek számára veszik az ily üveg edényeket. Azonban ha forró folyadékot öntenek bele, nagy durranással szétrobbannak. Most egy családapa azt a figyelmeztetést teszi, hogy az ilyen üveg edények maguktól is explodálnak. Egy év előtt vásárolt ilyen pohár nála nagy durranással felrobbant, pedig forró folyadékot soha sem öntöttek bele, s a felrobbanásuk üresen állt. Ezer és ezer apró darabokra pattant, szerencsére nem vizirányosan szórta szét, hanem a szoba boltozatára. Onnan esőként hullott alá a szoba minden részébe az üvegroncok. Szolgálaton ez figyelmeztetésül.

Ki akar Afrikába menni? Haynald Lajos kalocsai érsek, mint a magyar Afrika-bizottság elnöke, felszólított vett a nemzetközi Afrika-társaság központi bizottságától, hogy a legközelebb Afrikába utazó karaván személyzetéhez alkalmas magyar ifjakat ajánljon. Tudományos készség s nyelvek (különösen az angol) ismerete elengedhetlen. A jelent-

kezők teljes uti költségeket s ellátást kapnak, de fizetést nem. Ajánlkozásokot a magyar Afrika-bizottság titkára Berecz Antal (Váci körút 15. sz.) is hajlandó közvetíteni.

A magyarok Bukarestben. A bukaresti magyarok, mint a „Bukaresti Híradó”-ban olvassuk újév napján testületileg tisztelték gr. Hoyos ottani osztrák-magyar követnél. A küldöttség szónoka Veress Sándor mérnök volt, ki beszédében hangsúlyozta, hogy a külföldön élő magyarok ép oly érzelmekkel viseltetnek a magyar király iránt, mint az otthoniak. A követ melegen viszonozta a jó kívánságokat s sokáig barátságosan társalgott a küldöttség tagjaival. Ugyancsak az említett lap panaszkodik, hogy a romániai osztrák-magyar követségnél senki sincs, ki magyarul tudna, holott Bukarestben és egész Oláhországban oly sok magyar fordul meg. Csak egy volt, azt is máshová tették át. Végül megemlítjük, hogy a magyar társulat helyiségeiben újra megkezdődnek az eddigi társas összejövetelek, melyek a háború alatt megszüntek. Előadásokat tartanak: Veress Sándor mérnök, Gyárfás A. lelkész, Fischer Dávid és Vándory Lajos.

Gr. Széchenyi Béla kínai expedíciójáról írják, hogy a gróf, Kreitner és Lóczy kíséreléssel, m. évi szept. 2-án érkezett Tientsinbe, hol csakhamar audienciát nyert Li-Hung-chang alkirálynál. Pekingben pedig okt. 9-én a kínai császár nagybátyja Kung herceg fogadta, kinek Széchenyi egy emlékiratot nyújtott át, kérvén abban, hogy Dél-Mongolság s Tibet északi részére utaztatásra engedélyt adjon. Kiemeli emlékiratában, hogy ő magyar, azon turan fajhoz tartozik, melynek a mongolság is alkotó része. Látni akarja azon helyeket, hol ősei laktak s kegyelet adóját leróvni azok sirja fölött. Kung herceg nemcsak utleletet adott, de ajánló sorokat is a tibeti sinai követekhez, s a beszélgetés közben többször kijelentette vonalmát Ausztria-Magyarország iránt s a leghízelgőbb kifejezésekben szolt a hadsereg boszniai dicső működéséről.

Egy apró nevezetesség haláláról jött hír Bergum nyugot-frislandi városkából. Tom Pouce, a híres törpe meghalt. Az ötvenes években a raritások egyik kiváló példánya volt, s Európa és Amerika színpadain mutogatta picizését. Volt Budapesten is, mint a régi német színház vendége. Olyan apróság volt, hogy az asztalra is létrán mászott föl, s koporsónak sem kellett számára nagyobb, mint egy hegedűtök. Tom Pouce jól meggazdagodott s egy színésznőt vett feleségül, kivel aztán elvonult. Fiának III. Napoleon császár lett a keresztapja. Az apróság családi neve Hannema volt. Mikor szerepelt, lapunkban is volt szó róla sokszor.

Megdőbbentő öngyilkosság történt Székességhérvárott. Egy odaváló fiatal ember Dörömbözy Lajos jegyben járt egy sz.-fehérvári hölgyvel. A szülők nem tudtak megegyezni a hozomány felett, a minék folytán a házasság nem jöhetett létre. A fiatal ember menyasszonya lakásán agyonlőtte magát.

Franciaország lakossága. A hivatalos kimutatások szerint a Franciaországban lakó idegenek száma 801,700 vagyis 2.17 százaléka a lakosságnak, míg 1861-ben 1.33, 1851-ben 1.00 % volt. Ezek közt 374,500 belga (6.3 % a belga királyság alattvalóinak) 66,500 német, 165,000 olasz, 62,500 spanyol, 50,000 svájci és 30,000 angol. Feltűnő a 15 éven aluliak kis száma. Míg ugyanis az e koruk Angliában az összes lakosság 36 %-át képezik, Franciaországban csak 29 %-ot tesznek. Franciaországban ugyanis: 10,008,000 személy van 15 éven alul, 22,527,000 a 15-től 60 évig és 4,361,000 a 60 éven felül; összesen tehát 36,896,000 lélek. A foglalkozást illetőleg: 18,968,000 francia, vagyis 53 % adja magát a földművelésre (10,620,000 maga művelő földjét, 5,708,000 bérlő); 9,274,000 vagyis 26 % iparos munkás (ezek közt 3,133,000 gyármunkás); 3,837,000 vagyis 14 %, kereskedő és 1,230,000 vagyis 4 % különféle foglalkozású. Ezek közül 229,600 lelkész, szerzetes, apáca stb. 567,500 katona és csendőr, 222,600 tanító, 148,900 bíró, ügyvéd stb. 141,800 orvos, sebész stb. író és művész.

Nagymérvű rabszolgakereskedést folytatnak a Vörös-tenger afrikai partján, kivált Hodeidahban. Fiatal nőért 100–120 dollárt, fiatal abessziniai nőért 2–300 dollárt, fiukért 50–100 dollárt fizetnek.

Népszámlálás Japánban. Mult év szeptemberben Japánban népszámlálás volt, melynek eredményét a

következőkben közöljük: Az egész birodalom lakosságának száma 34,338,404. Yeddóban lakik 1,036,717 ember 236,961 házban.

Adakozás. Szigligeti siremléke javára szerkesztőségünkhöz Bácsbó Fekete János 3 frt 14 krt küldött be, mely összeghez járultak: Fekete János 1 frt, Fekete József 50 kr, Fekete János 1 frt 14 kr, Tóth Sándor 50 kr, összesen 3 frt 14 kr. Ugyane célra a nemzeti színháznál előadás tartván, az ebből befolyt összeghez leendő csatolás végett a fentebbi adományt beküldtük a nemzeti színház igazgatóságának.

Ajánlkozás. Egy végzett tanárjelölt ajánlkozik helyben korrepetitornak, különösen a matematikából, de egyebiránt bármely más tantárgyból is. Levél által történendő megkeresések Budapestten Vesselenyi-utca 24. sz. 2. ajtó „R. P. tanárjelölt” czim alatt eszközölhetők.

Halálozások.

Elhunytak a közelebbi napok alatt: Kacsorvics Ignác, somogy megyei földbirtokos, a mult országgyűléseken képviselő, buzgó hazafi, jeles gazda, Budapestben. — Lukács Gusztáv nyugalmazott főkirálybíró helyettes Gelencsén. — Lehner B., premonstr. kanonok és volt tanár, Kassán. — Todorffy Bogdás, kolozsvári polgár és kereskedő 66 éves korában. — Fischmann S. kecskeméti főbíró, Budapestben. — Lados Imre, a szombathelyi városi népiskola érdemes igazgatója s a vas megyei tanító testület elnöke, 63 éves korában. — Rudnyánszky Béla, kir. táblai nyugalmazott bíró kiváló műveltségű neje, szül. Zádor Lilla, 51 éves korában Budapestben. — Idős Vég Ignác, szül. Scharinger Paulina, a kisbirtokosok földhitelintézet igazgatójának édesanyja 72 éves korában. — Atányi Dániel, a bereg megyei ref. papság nesztor, papi-lelkész s egyházmegyei ülnök. — Jászay Ferencz kassai ügyvéd és tartalékos hadnagy, 25 éves korában Mórban. — Osv. báró Horváth János, szül. O'Brien Euphemia bárónő, egy soktagu család szeretett matrónája, 75 éves korában Egerben. — Nagy Árpád, a nemzeti színház művészpárjának Nagy Imréné és Benza Idának egyetlen gyermekük, öt éves korában, ronszó torokból következében. — Kiss Albert országgyűlési képviselő harmadik éves Lajos nevű gyermeke.

Szerkesztői mondanivaló.

G. J. (egy harezos). Sajnáljuk, hogy a boszniai versek közül egy, de egy sem válik be. Van itt-ott egy-egy sikerültebb versszak, de egészben véve mind gyöngök. Ugy látszik a banganétot jobban kezeli mint a laudat, verselése nagyon kezdetleges, s gondolatait, ha vannak olykor, nem bírja költőileg fejteni ki.

R. E. Neki ülni, megeresztetni a tollat, hogy majd verset írunk, rimbe (s olykor ugyancsak rossz rimbe) szedni a prózát: még oly távol van a költészettől, mint Makó Jeruzsálemről, vagy akár Graefenberg Pomáztól.

N. N. Saphir Vadroszában sokszor van gyöngéd gondolat s finom kifejezés. De mégis kevés a tartalom arra, hogy „jusson is, maradjon is”, ha t. i. a fordítás által java-része elvész, ha a forma csínja lemállik, az eszme éle elomposul s az érzés gyöngédsége ellapul... Pedig az ön fordításainál ez az eset.

M. E. Még gyöngök. A Kedvesemnek szólóbb az eszmei tartalom hiányzik; a másik pedig hosszas s többnyire henye leírás.

Budapest. Inezedy L. Legyen szives mielőbb fölkeresni szerkesztőségünket.

HETI-NAPTÁR. Jan. hó.

Nap	Katholikus és protestans	Görög Orosz	Izraelita
19 V E 2 Jézus sz. nev E 2 Márius	17 0 1 Ker. Ján. 24		
20 H Fabián és Seb. Páb., Sebesty.	8 György	25 Habak.	
21 K Agnes szűz	9 Polieukt	26 Hebron	
22 S Vincez V.	10 N. Gergely	27 (a Szan.	
23 C B. Assz. eljegyz.	11 Theodor	28 Szadk h.	
24 P Timót	12 Titiana	29 Henok	
25 S Pál fordulása	13 Hermia	18 R. S. V.	

Hold változásai. ● Újhold 22-én 1 óra 7 percz. d. u.

Felelős szerkesztő: Nagy Miklós.
(L. Egyetem-tér 6. sz.)

Tartalom.

Szöveg: Kheireddin pasa. — A 32-ik (Este)-ezred mezt. (Folyt.) Kadi Ertöz Karoly. — A 32-ik (Este)-ezred bevonulása Bécsbe. — Tajkép a Spitzberg-szigetéről. — A Bégnus ötszáz milliója. Verve Gyula regénye. (Folyt.) A Jász-kürt. Csabór Betölt. — Egyveleg. — Az autographikus távirat. — A természettudományi társulat közgyűlése. — Tudományos és szak-folyóiratok. (II. köldemény.) — Irodalom és művészet. — Köznizetetek, egyletek. — Egyház és iskola. — Művészet. — Halálozások. — Sakkjáték. — Szerkesztői mondanivaló.

Képek: Kheireddin pasa. — A 32-ik (Este)-ezred ünnepélyes fogadtatása Bécsben. — Chang-ya-sing, a kínai orias. — Sziklás vidék a Spitzberg-szigeten. — „Lehel kúrtje.” — „Lehel kúrtje.” (Kiterjesztve. Rajzolta Gyárfás Jenő. — Az autographikus távirat. Kokasztároló. Leány (Autographikus távirat) küldött rajz.)

Az idült tüdővész gyógyíthatósága és dr. Brehmer gyógyintézete Görbersdorfbán.

Virchow tanár 1848. nov. 29-én mondta a következőket: „Az emberiség feladata legyőzni a tuberculosist, épen úgy, mint a hogy legyőzte a skorbutot.” Alig öt évvel később a berlini egyetemen egy fiatal orvosnövendék tette le szigorlatait a következő értekezést nyújtván be: „A tuberculosist eredete s elterjedésének törvényeiről.” Ez értekezésében első tételül azt állította fel: a tuberculosist az első stadiumban mindig gyógyítható.

E fiatal orvos dr. Brehmer Ármán volt, ki csakhamar ez értekezésének megjelenése, után a Carolina-Leopoldina természettudományi akadémia tagjává nevezett ki. De ez is volt a szerző egyedüli kitüntetése. Az értekezést elfeledték. S midőn dr. Brehmer az abban megpendített eszméit később más műveiben kifejtette s az idült tüdővész gyógyíthatóságát nyíltan hirdette, ki nyerte ugyan oly férfiak tetszését, minő Humboldt Sándor s Schönlein tanár, de nem szabadult meg attól, hogy a nagy tömeg, melynek úgynevezett ítélete mindig irányadó, őt is charlatánnak tartsa. Mindennek dacára néhány tüdővész főkere dr. Brehmert Görbersdorfbán

Dr. BREHMER GYÓGYINTÉZETE GÖRBERSDORFBAN.

Sziléziában — s meggyógyult. Ezekből lettek természetesen azon új tan legbuzgóbb hirdetői, hogy t. i. a tüdővész gyógyítható s dr. Brehmer meg tudja gyógyítani. A betegek évről évre szaporodtak, úgy hogy végre több mint husz évi fáradságos munka után a tudományos orvostan sem volt képes dr. Brehmert s módszerét, mint charlatánságot tekinteni vagy ignorálni. Sőt inkább ma már a therapia tankönyveibe is felvettek dr. Brehmer módszerét. Így Niemeyer, tankönyvében dr. Seitz tanár így ír: „Az újabb időben különösen Görbersdorf Sziléziában vonta magára a közfigyelmet az által, hogy ott, egészen eltekintve a községben levő tisztasági s egészségrendőri kedvező viszonyoktól, a Brehmer igazgatása alatt levő specialis intézetben phthisikusok javára bizonyos therapeutikus elvek lőnek alkalmazva, melyek a szokásos szabályoktól több tekintetben egészen különböznek s teljes joggal megérdemlik a kiváló figyelmet. Dr. Jürgensen tanár Ziemssen tankönyvében pedig így szol: „Ugy vélem, hogy azon gondolat, melyet dr. Brehmer a szív működés célszerű szabályozása által a tüdők táplálásának javítására alkalmaz, helyes s szerencsés”; továbbá: „Ismeretünk jelen állásában alig lehet az adott esetben kellő biztonsággal dönteni a felett, vajlon Görbersdorfbán vagy más magasban fekvő helyen, mint például Ems, Salzbrunn, Soden fürdőkben tartózkodás-e

már 1854-ben alapított Görbersdorfbán. Az intézet Sziléziában fekszik 1900 lábnyi magasságban a tenger színe felett szoros, több ízben meghajló völgyben, mely minden oldalról erdők által fedett csaknem 3000 láb magas hegyektől van védve az erős szelek ellen s melynek lakói már az éghajlati viszonyok következtében teljesen mentek a tüdővérsztől. De bármily szükségesek legyenek is e helyi sajátosságok ily gyógyintézetnél, mely a tüdővérszt akarja gyógyítani, kétségtelen, hogy tisztán azokból teljes lehetetlenség megmagyarázni azon rendkívül kedvező eredményeket, melyeket dr. Brehmer felmutathat s melyeket dr. Scholz egészségügyi tanácsos a sziléziai fürdőről irt munkájában így fejezett ki: „A gyógyulásoknál a legkedvezőbb arány, ha t. i. az illető tüdővész betegnél az intézetben hosszabb ideig tartózkodik, oly módon mutatkozik, hogy, akár nyáron, akár télen történjék is a gyógykúra a betegek közül az első korszakban levők 68 % a hagyja el az intézetet meggyógyulva, a második korszakban levők 17.9 % a a harmadik korszakban levők 5.8 % a mely arány kétségkívül csodálatosan kedvezőnek mondható, ha megfontoljuk, hogy ezen betegségét már első korszakában is gyógyíthatatlannak tartották s így a meggyógyultak százaléka jóformán nulla volt.” E csodálatos eredmény magyarázatul első sorban maga dr. Brehmer nevez-

rendkívül elősegíti a hajlamot a vérhányásra, úgy hogy ezen betegeket nem lehet eléggé inteni a napfényes utaktól. A ki a tüdőbeteget oly helyekre küldi, hol, ha az erdőbe akarnak menni, kényszerítve vannak napfényes uton járni, sőt hegyekre felfelé menni, merengylet követ el a beteg élete ellen. Az orvosok az ajánlásnál s a betegek a gyógyhelyek s intézmények látogatásánál e pontra nézve nem lehetnek eléggé óvatosak.

Dr. Brehmer gyógyintézetének második nagy előnye abban áll, hogy az intézet parkjával együtt az úgynevezett Reichmacher és Katharinenhöhe alján áll, mely hegyeknek e helyen egyedül van lágy hajlása. A többi hegyek Görbersdorfbán jelentékenyen meredekebb hajlást mutatnak a völgy felé. Pedig dr. Brehmer gyógymódjának lényeges kiegészítő részét képezi a módszeres hegymászás, mindenkor a beteg állapotjának megfelelőleg s pontosan körülírva. A nehezen leegző tüdővész betegek számára azonban meredek hegyoldalakon módszeres hegymásztást lehetetlen lehetetlen s ennél fogva az úgynevezett Brehmer-fele módszer alkalmazása lehetetlen oly helyeken, hol meredek hegyoldalak vannak. A Brehmer-fele telek ezenkívül igen jelentékeny is. Több mint 80 hectar területű, mely nagy területen művészen alkotott s gyönyörű emelkedő utak 6 kilométer kiterjedésben vezetnek fel a hegyre. Egyes

légvonaltól teljesen megvédett helyeken pihenés végett kényelmes padok léteznek és pedig több mint 300.

Csak ezen páratlan ensemblednek lehet tulajdonítani, hogy e helyen oly csodálatos eredményeket tudnak felmutatni, mint másutt sehol. Csak egy tényezőt képzeljünk el ezek közül s az eredmény már sem lesz oly jó. Minden orvos, ki a múlt nyáron meglátogatta az intézetet, egyetértett abban, hogy dr. Brehmer intézete egyszerűség s szélszerűség tekintetében egyaránt unikum.

Maga az intézet, melyet dr. Scholz „a góth művészet emléke a természet csendes szentélyében” czimmel illet, távol esik a nyilvános ut zajától s porfellegétől. Nem kaszánya modorban van építve, hanem inkább a góth paloták fényére emlékeztet, 110 igen előkelő butorított betegszobája van, ezenkívül fürdőszobák s téli zuhany, lakás két segéd orvos számára, ebédlő-termek, társalgó-szobák nők és urak számára, továbbá középen egy nagy, góth modorban művészi ízléssel épített s értékes falfestményekkel ellátott terem, mely társalgási, olvasó s zeneterem gyanánt szolgál. Az egész intézet közepén, a betegek szobáinak közel, vannak az izlésesen berendezett téli kertek. Ezen berendezés következtében meg van adva a mód a betegeknek, hogy rossz időben s télen át is alkalmuk legyen itt sétálni és tartózkodni. A hőmérséklet mindenütt egyenlő. A betegek szobái nemcsak a legnagyobb kényelmet nyújtják, de egyúttal az orvosi tudomány követelményeinek megfelelően vannak berendezve.

Ezen fő épületen kívül, melynek előcsatát adja vissza a mellékelt kép, az intézet parkjában elszórva még három villa létezik, melyekben hasonlóképp betegek s segéd orvosok laknak. Az itt levő szobák is teljesen megfelelnek minden kíváncsnak, úgy hogy a legnagyobb igényekkel bíró egyén is ki lesz elégtve.

A betegek életmódja közös, mint egy nagy család orvosi felügyelet alatt, de e mellett minden egyes egyén fenntartja saját egyéni szabadságát s joguk van külön csoportokat képezni teljes szabadsággal s akadály nélkül a társaság körén belül. A betegek ételmezését az orvos írja elő s folyvást szigorúan ellenőrzi, kitűnő közös étkezésben vesznek részt rendszeren, ha ugyan az orvos egyeseknek betegségük egyéni fokához képest külön diétát nem rendel.

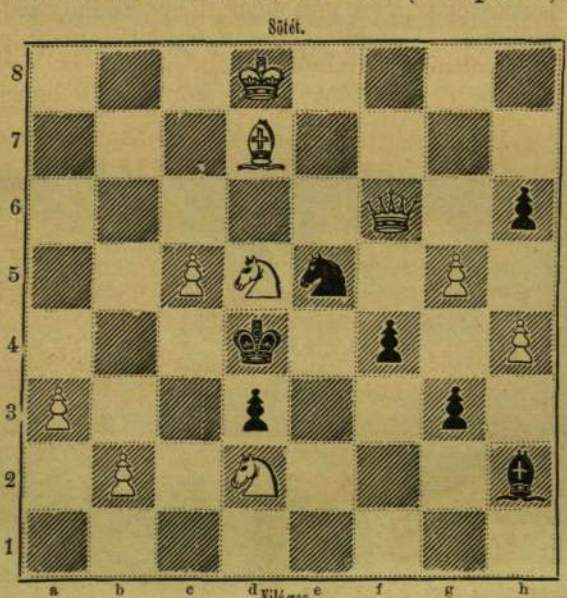
A dr. Brehmer-féle gyógyintézet a szó szoros értelmében valódi gyógyintézet. Nemcsak határozott hónapokban, mint pl. a legtöbb fürdőhely, hanem állandóan nyitva van, úgyhogy a tudósvészesek ott maradhatnak s ott is kell maradniok, míg teljesen fel nem gyógyultak. Még télen át is kellemes tartózkodási helyük van itt, sőt, mint fentebb kimutattuk, a gyógyultak aránya az év-szakról teljesen független volt. A betegek azonban nem szabad melegelednie azzal, hogy jobban érzi magát s erősödött is, hanem be kell várnia a gyógyulást. Vajha minden tudósvészes eszébe tartaná ezt. Mi másképp szoktak azonban gondolkodni. Nagy részük télen Olaszországba megy valamely híres fürdőhelyre, melyek azonban az ottani orvosok adatai szerint is oly éghajlati viszonyokkal bírnak, hogy a phthisikusok ott tartózkodásának részben akadályul szolgálnak.

Egyiknél igen nagy a forróság, másikkban bizonyos szél uralkodik stb. Elég az hozzá, a tudósvészes elmegy s az orvos azon biztatással bocsátja el, hogy jelentékenyen javult. Ekkor ismét más helyre megy, mindenütt rövid ideig marad s mindenütt ugyanazon biztatással látják el, az ember szívesen elhiszi, mit öhajt, míg végre is — a javulások dacára — a tudósvész áldozata lesz.

Dr. Brehmer gyógyintézetében nincs különös ok, melynek következtében a tudósvészesnek el kellene utaznia, maradjon ott a beteg, míg teljesen meggyógyul s a gyógyulás, ha egyáltalán még lehetséges, nem fog elmaradni. Mert vajjon hol lehetne azt inkább keresni, mint azon eszmé hirdetőjénél, hogy a tudósvész gyógyítható s azon módszer megalapítójánál, mely módszer a közelművészet szerint lehetőleg biztosan eszközi a gyógyítást.

SAKKJÁTÉK.

998-dik sz. f. Ehrenstein M.-től (Budapesten).

A FRANKLIN-TARSULAT magy. irod. intézet kiadásán (Budapest, egyetem-utca 4.) megjelent és kapható

EMIL,

vagy

A NEVELÉSRŐL.

Irta

ROUSSEAU J. J.

Franciai fordította és magyarázó jegyzetekkel ellátta

FÜHRER IGNÁCZ.

Ára füzve 2 frt 40 kr. o. é.

BÁNK-BÁN
A NÉMET KÖLTÉSZETBEN.

Irodalomtörténeti tanulmányok.

Irta

Dr. HEINRICH GUSZTÁV.

Ára füzve 1 frt.

**HOFF JÁNOS-féle egyedül valódi
sűrített maláta-kivonat**

44-szer legmagasabb helyekről kitüntetve.

**Mell- és gyomorbajokra
és görvély ellen.**

Gyors és biztos

SEGÉLY!

lett az első, valódi Hoff János-féle maláta-gyógytáp-készítmények által sok évi gégehurut, tüdőbaj, nehéz légzés, sorvadás, győrtő köhögési inger s gyomorbajok eseteiben elérve.

Alábbi köszönő iratot, mely dr. Schnitzler tanár ur által hitelesített, hasonló bajokban szenvedőknek nyílt leveleiből hozzuk nyilvánosságra.

Hoff János cs. k. tanácsos és a legtöbb európai uralkodó udv. szállítója, a koronás arany érdemkereszt tulajdonosa, porosz és német magas rendek lovagja, cs. kir. udvari malátakészítmény-gyárának, Bécsben, Graben, Bräunerstrasse 8.

Tisztelt uram!
Már hosszabb ideje szenvedek légcsőhurutban. Orvosom, dr. Schnitzler tanár ur, a Hoff-féle malátakivonat-egészségi sör ajánlotta. — Ezennel bizonyítom, hogy a Hoff János féle malátakivonat-egészségi sör gyors segélyt hozott.

Bécs, 1878. április 20-án. Poppa N. Miklós, orvosnővendék.
Bizonyítvány, 1878. május 26-ól.
A Hoff János-féle maláta-mellcukorkák rövid használat után meglepő sikerrel bírtak. Kérek újabb küldeményt.

Hámpék I. Imre, urad. számtartó.
Az életnek megtartva.
(Egy meggyógyult saját szavai.)

Tisztelt uram!
Kérem, szíveskedjék minél előbb 7 1/2 kilót a Hoff János maláta-egészségi csokoládéjából küldeni, miután ném éreztető csokoládé által nyerte vissza egészségét s abból él. Szelmal Antal, erdész.

Hoff János fiókja: Budapest kalap-utca 10. szám.
Továbbá kapható Török József gyógyszerész urnál, Budapest király-utca 7.

Árak:

Maláta-kivonat-egészségi sör egy palack 60 kr. 11 pal. 6 frt, 28 pal. 15 frt, 58 pal. 30 frt. — 1/2 kilo maláta-csokoládé I. 2 frt 40 kr., 1/4 kilo 20 kr., 1/2 kilo 30 kr., 1/4 kilo 20 kr. II. 1/2 kilo 1 frt 60 kr., 1/4 kilo 90 kr., 1/2 kilo 50 kr., III. 1/2 kilo 1 frt, 1/4 kilo 60 kr.; 1/2 kilo 35 kr. Maláta-bonbon 1 zacskó 60 kr. 30 és 15 krajczár. — Gyermekek-lápláló malátalízist 1 üvegese 1 frt. Egy maláta-füredő 80 és 50 kr. Maláta-kivonat: 1 üvegese 1 frt, kisebb 60 kr. Malátaszappan 80, 60, 40 és 20 kr. Nagyobb megrendelésnél megfelelő engedmény. — A csomagolás legolcsóbban számíttatik. 4989

Mellékelve: MAUTHNER ÖDÖN magkereskedő fő-árjegyzéke.

Kiadja és nyomtatja Franklin-Társulat Budapest, egyetem-utca 4-ik szám.

Hölgyeknek
legjobb ajánlható
az egyedül ártalmatlan, kitűnő
szépségfemlő szer:

RAVISSANTE

dr. Lejosse-től Párisban.
A legjelesebb és legmegbízhatóbb
szépségfemlő szer, a bőr-
szépség, a bőr-alkak, nap-
szipő, rezesség és mindenemű
bőr-külsőek ellen. 5011

Egy nagy eredeti üveg 2 frt 50 kr.
Egy kis eredeti üveg 1 frt 50 kr.

SAVON RAVISSANTE

A legkedveltebb pipere-szappan
a bőr szépsége s javítása-ért, élhető
és fenntartó hatása által a bőr haj-
lékonysága és puhasága különö-
sen kitűnik.

Egy dobozzal (3 db.) 1 frt 50 kr.
minőségben kapható

Valódi TÖRÖK JÓZSEF

gyógysz. király-utca 7.

Cs. és kir.
szabadalm.
a maga
nemében
egyetlen hatá-
patkány- és eger-irtó szer.

Egy doboz 5 frt 40 kr. 1 frt.

6 doboz 5 frt o. é.

Számos megrendelést vár:

REISS B., 5002

magy. kir. szabad. vegyszerk. gyára

Budapest, király-utca 47. I. em.

EPILEPSIE

(nehézkör) levél útján gyógyí-
tatik dr. KILLISZ
különböző orvos által Drez-
ban, Neustadt.

Eddig több mint 11.000

esetét gyógykezelve. 4925

Pserhofer J.

gyógyszerész Bécsben.

Singerstrasse 15. „zum goldenen Reichsapfel“.

ajá lja a t. olvasóknak az alant jegyzett és sok évi tapasztalat után jeleseknek bizonyult gyógyszer-
szert különleges árkérem a cím és postai cím pontos megjelölését. — Az alant felsorol-
takon kívül még sok egyéb különlegesség van készletben és nitalán készletben nem levő
szerek iránti megrendelések legrövidebb idő alatt és legutányosabban eszközöztetnek, és felvilágos-
tások legnagyobb készséggel díj nélkül adnak. — Küldemények a vidékre, bérmentesített pénzküldés
vagy utánvét mellett. — Vidéki megrendeléseknél csomagolási díj darabonként 10 kr. számíttatik nagyobb
küldeményeknél csomagolás saját költségére. Ismételt árusítók jutalékban részesülnek.

Akustikon (fülszész) 1 üvegese 1 frt o. é. A

fülszész, általánosan meghűlés ennek következményei
ellen, közvetlen szabályos képződését a fülszínnek,
melynek hiánya főkély oly sok fülbajnak.

Havasi fű-szesz W. Ottm. Bernhardtól.

Münchenben, a müncheni
első orvosi tekintélyek által legkitűnőbb házi-
szert ajánlatot mindennemű gyomor-
szen és gyöngyesség, étvágyhiány, gyomorhurut
síb. ellen s egyszerűen bevált. Üvegese 70 kr.

Amerikai köszvény-kenőcs, és bisto-

san ható, kétszertelenül legjobb szer minden kösz-
vényes és csúszó baj, nevezetesen hágerinczba,
tag-szakadás, göres, ideges fogfájás, fejfájás, tü-
szakadás, stb. stb. ellen. 1 frt 20 kr.

Anatherin száj-víz, cs. kir. szab. valódi

általánosan elismert legjobb fogfentartó szer, 1 üveg-
ese 1 frt 40 krajczár.

Szem-essentia dr. Romerhausbentől.

láter erőstítésére és fentar-
tására; eredeti üvegese 2 frt 50 kr. és 1 frt 50 kr.

Benczés tapasz Haubertől, kitűnő szesz

nyílt sebek ellen. Egy té-
gely ára 50 kr.

Vértisztító labdacso Pserhofer J.-tól

labdacso neve alatt; ez utóbbi nevet teljes joggal
megőrzem, mivel csakugyan alig létezik beteg-
ség, melyben e labdacso-csodás hatásuka egyszerű-
szen be nem bizonyítottak volna. A legmagasabb
esetekben, melyekben minden egyéb szer sikerte-
lentül alkalmaztatott, ezen labdacso számaltanszor
és legrövidebb idő alatt teljes gyógyulást eredmé-
nyeztek. 1 doboz 15 labdacssal 21 kr., 1 tekercs 6
dobozal 1 frt 1 kr., postán küldve 1 frt 40 kr. (1 te-
kercsnél kevesebb nem küldetik szét.) Számtalan
levél érkezett, melyek irói hálat mondanak e pilu-
lákért, melyeknek a legkülönfélébb és legnyilvános-
betegségekben egészsejük helyreállítását köszönik.
A ki csak egyszer megkísérelte, tovább ajánlja.

Chachou aromatisée, megszűnteti a száj

lejtét, mely dohányzás stb. következménye, 1 sze-
lence 50 krajczár.

Chinai toilette-szappan, a legtekélete-

szerű, sebb a szap-
pangyártás terén. Használat után a bőr bársny
sima lesz és igen kellemes szagot tart meg. Igen
sokáig tart és ki nem szárad. Egy darab 70 kr.

Fiaker-por, általánosan ismert jeles házi-
szert, hurut, rekedtség, fogfájás, stb.
ellen. 1 doboz 35 kr.

Fagy-balzsam Pserhofer J.-tól évek óta

legbirtosb szernek van eli-
melve mindennemű fagybajok és idült sebek stb.
ellen 1 tégely 40 kr.

Hus-kivonat dr. Liebig utasítása szerint ké-

sztve a Liebig-társaságtól Fray-
Bentoban, eredeti szelencékben 1 font 5.30 1/2,
font 2.75, 1/4 font 1.55, 1/8 font 85 kr.

Golyva-balzsam, megbízható szer székélyos

nyak ellen 1 üvegese 40 kr.

A legtöbb elősorolt specialitás kapható Budapest TÖRÖK JÓZSEF

5024 gyógyszerész urnál, király-utca 7. sz.

Kali-crème, Pirkertől, kitűnő szer a bőr

tisztítására; ellen. 1., 2., 3.,
4. számú, 1 üvegese 1 frt.

Lendtner testvérek híres tyuk-

szem-tapasza, dobozokban 12 darab 60 kr.,
3 darab 18 krajczár.

Élet-essencia (pragai csapok, svéd

csapok), megromlott gyom-
or, rossz emésztés, mindennemű altesti bajok ellen,
kitűnő házi-
szert. Egy üvegese 20 kr.

Csukamáj-olaj, valódi eredeti, igen meg-

hízó, tisztító, a legkitűnőbb mi-
nőség. Egy üveg 1 frt.

Mohanóvénny-szelekték, (Monsplausen-
Zeiten)

dr. Schneberger-től Pozsonyban, kitűnő gyógy-
szer köhögés, rekedtség, hurut, stb. ellen. Egy
doboz 38 krajczár.

Neuroxylén, Herabny gyógyszerésztől, al-

laponat kösvényes, csúszó, különösen pedig min-
den gyöngyesség bajok ellen. Egy üvegese 1 forint,
erősebb hatályú 1 frt 20 kr.

Por lábizzadás ellen. Ezen szer elítávo-

lítja a lábizzadást
s az ezáltal keletkező kellemetlen szagot, épen tar-
tja a lábbelit, és ártalmatlan szernek van bebi-
nyulva. Egy doboz ára 50 krajczár.

Emésztőpor dr. Gölls-től, általánosan jeles-

nek ismert házi-
szert, gyomor-
szen, gyomorhurut, étvágyhiány, düg-
lás stb. ellen. Egy doboz 1 frt 20 kr. fül doboz 84 kr.

Tannochinin-hajkenőcs Pserhofer J.-tól

évek óta orvo-
sok és láikusok által valamennyi hajnövesztő szer
között a legjobbnak elismerve, 1 csinosan kiállított
nagy szelence 2 frt.

Egyetemes tapasz, Steudel tanártól va-
lóság, gőzt és szűrt sebek,
mégse kevelények, a lábak régi, időszerű onkfint fül-
nyitó kezelei, mak és mirigykések, fájó pokolvar,
sebes és gyulladással mell, megfagyott tagok kös-
vény és hasonló bajok ellen jónak bizonyult. Egy
tégely 50 krajczár.

Egyetemes tisztító-só Bullrich A. W.-

tól. K. tünő házi-
szert megzavart emésztés minden következményét,
u. m. fejfájás, szédülés, gyomorgörös, gyomórhe-
v, aranyér, dugulás, stb. ellen. Egy csomag 1 frt.

Fogtapasz, cs. kir. ált. szab. Wüth W.-tól,

évek óta lyukas f. agy öplombli-
rozására legjobb szerül ismervé, 1 etul 1 frt 20 kr.

Fogpor Heider tanár utasítása szerint, egy

doboz 40 krajczár.

Mindennemű fogporok, paszták és tinkturák.

Foggyöngyök, valódi angol agy rmekek fog-
zásnak megkönnyítésére.

Georgé Pate pektorale-ja, sok év óta

elnyálkáz-
sodás, köhögés, rekedtség, hurut, mell- és tüdőba-
jok, régebbi alkalmak ellen legjobb és legkellem-
esebb segéd-szernek általánosan elismervé, 1 doboz
ára 50 krajczár.

A sok ezer fiatal ember

között, kik a

Winkelmayer-féle

bojtorjángyökér-esszencia;

Által néhány nap alatt erős szakállt nyertek,

van egyhány, kik e szer segélyével akkora
sz. állt és hajzatot kaptak, miszerint ajánlat tette-
nek, hogy magukat különböző városokban
bemeneti díj mellett mutogassák.

Csupán azon körülménynek, hogy e szer
hatása minden polgárosult államban érvényesült,
tulajdonítható a parókák s egyáltalán minden
hamis haj használatának évről-évre történő
gyérülése; miután azt, a mi eddig hamis volt,
most valódi minőségben lehet megszerezni, erre
vonatkozólag számos elismerő irattal bírok s
azokat mindenkinek kívánatra előmutatom. Ki
lettem már tündetve a tudomány és művészet
arany érmével is.

ÁRAK: Egy üvegese bojtorjángyökér-esszencia 90 kr.; egy
tégely bojtorjángyökér-kenőcs 50 kr.; egy üvegese bojtorjángyö-
kér-olaj 40 kr. — Szállítási díj 10 kr. külön a csomagolási díj.
Küldemények az ország belső részére vagy postai utánvét mellett
(de 1 frtnél nem kevesebbet) pontosan eszközöl a központi raktár:
I. Winkelmayer, Bécsben VI. Gumpendorferstrasse 159.

Kapható még: Budapest: Török J. gyógyszer. király-utca
7. Temesvári: Janczics Ernő, gyógyszer. Kolozsvár: Székely Miklós
gyógyszerész. Gyöngyös: Mészáros Nándor, gyógyszer. Pozsonyban
Karrer J. Illat- és hajszagok 216. Zágrán: Mittelbach S. gyög-
szerész.

Kérem mindannyiszor határozottan a Winkelmayer J. bojtor-
jángyökér-esszenciáját kérni, s mind g arra ügyelni, hogy minde-
lyegesen nevem és lakozimem rajta legyen.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: egy évre ... 12 frt, fél évre ... 6 frt. Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: egy évre ... 8 frt, fél évre ... 4 frt. Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egy évre ... 6 frt, fél évre ... 3 frt.

4-dik szám. 1879.

BUDAPEST, JANUÁR 26.

XXVI. évfolyam.

ESPARTERO HERCZEG.

(1792—1879.)

Az ősz bajnok és államférfi, kinek halála
híret január 9-én hozta meg a táv-
író, a század második negyedében a
legnépszerűbb nevek közé tartozott Euró-
pában; legalább azok közé, a kiket legtöb-
bet emlegettek. A harminczas években
nem lehetett újságot olvasni, melyben e
név benne nem lett volna. Akkoriban a
spanyol trónküzdelmek voltak a legneveze-
tesebb események földrészünkön s ezekben
Espartero játszott a legnagyobb szerepet.
Az ötvenes években — nagyobb esemé-
nyek háttérbe szorítván a spanyolországi-
akat — s ő is vönülván s visszavonulván
az események színteréről, kevésbbé emle-
gettetett, a hatvanas évek vége felé, bár
már nagyon öreg volt, ismét előtérbe lé-
pett. Ekkor, — épen tíz éve most, közöl-
tük életrajzát; s régi és állandó olvasóink-
kal szemben bátran hivatkozhatnánk csak-
is akkori közleményünkre; mert a már
akkor 76 éves agg azóta nem is tett egye-
bet, csak hogy élt s készült meghalni.

De mivel olvasóink nem mindenikének
eshetik keze ügyébe tíz év előtti közle-
ményünket kikeresni s átpillantani, —
most, mikor a halálhír újra emlegetetté
tette ez egykor oly népszerű nevet, köte-
lességünknek ismerjük, futólag legalább
ismételni e nagy élet legfőbb mozzanatait.

Don Baldamero Espartero, luchanai gróf,
1792-ben született, Ganatula nevű falu-
ban, hol atyja ácsmester volt, s ő annak
kilencedik gyermeke. Ha tudták volna,
hogy herczeg lesz egykor, szívesebben
fogadták volna, mint szegény emberek a
kilencedik gyermeküket szokták. Papi pá-
lyára szánták. De 1808-ban a francziák
betörték Spanyolországba s a tizenhat éves
fiu odahagyta a zárdát s a nemzetőrség
soraiba (az ugynevezett „nemzeti szent
csapat“-ba) lépett. A katonai pálya meg-
tetszett neki; s tartósan háborus időre
leven kitöltés, gyorsabb előmenetelt is ígért.
Ő tehát, szakítva a szent tudományokkal, a
hadi tudományokra adta magát. 1811-ben
már hadnagyként lépett a rendes seregbe;
1815-ben Délamerikába ment, a főllázadt

ESPARTERO HERCZEG.

